

A.10426.

Peeter-vaamatu-an laulele
wise tehtud.

ANTON SUURKASK

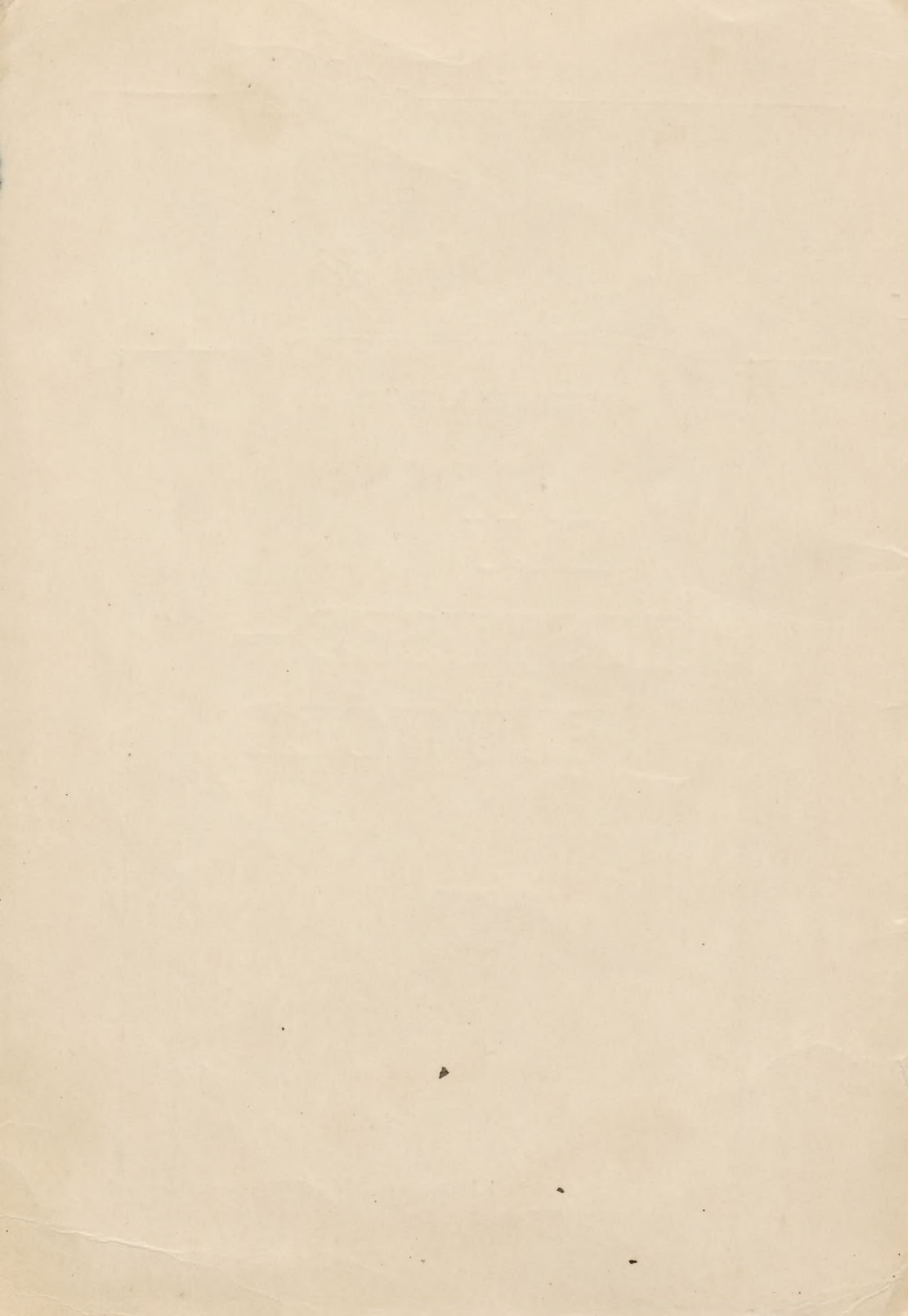
ELU
UNISTUSED—
ELU TÕED

Anton Suurkask.

A. Suurkask'i kirjastus, Viljandis,

1929

A. 10.426.

Anton Suurkask.

Elu unistused— elu tõed.

Luuletised 1902—1918.

A. Suurkask'i kirjastus, Viljandis.
1929.

Anton Gunkask

-Eln unistused-
elu töed.

J. & O. Lepiku trükk, Valgas,

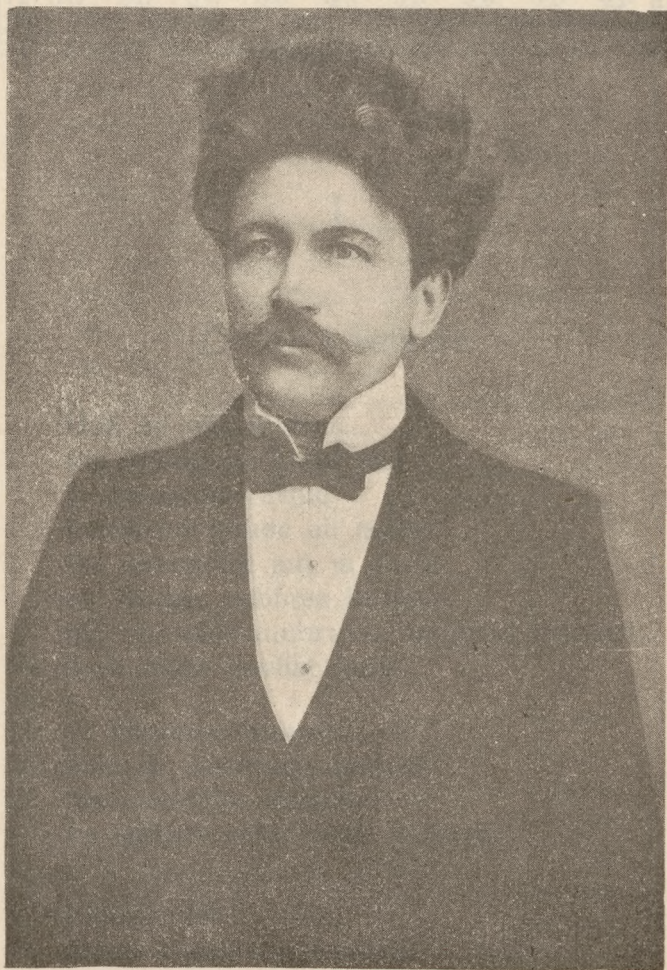
ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Kirjandusmuuseumi
ARHIIVRAAMATUKOGU

200261
101

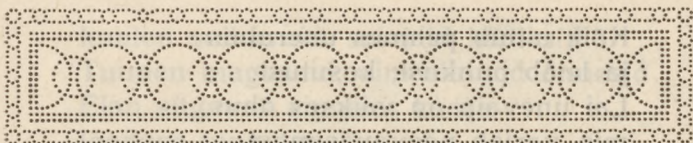
15. —

Need laulud on väljavõtte trükist ilmunuta luuletiskogust,
2000-leheküljelisest käsikirjast.

Anton Suurkask 1908. a.

Sündinud 7. aug. 1873. a.

I.

Õhtul metsas.

Hää on olla metsas,
kui kustumas õhtul eha
ja hämarad varjud
heidavad puude all maha...
Nii unenäolik jutt ja sosin
on lehtede sahinas kuulda,
mis sünnitab ümbruses magusat armsust,
toob rinda imelist rahu...

Ja hämarus suurdub,
tiheneb varjavaks katteks...
Mets mõtetes suigub — —
ka lehtede sahin jääb vaikseks...

Liginev öö
astub kuulmatul sammul,
salajal rammul,
kui määratu vöö,
siduvalt läbi looduse,
vajub üle kauguse...

— — — — —

Kõik uinub pehmes unerahus
ja leiab puhkust, kosutust.
Lai unevaip on vaikses õhus,
mis varjab päevaväsimust...

— — — — —

Mustas öökuues,
sügavas unes
unistab mets...
Harva vast sääseke
suriseb pimedas õhus.
Aeglaselt tuuleke
liigutab latvade lahus...

.

Ma pigistan silmad kinni ja tunnen,
et midagi armsat mu südames liigub...
Siin metsa unistustes igatsust kuulen,
mis magusa une hõlma mind kutsub;
une-hõlma, kus ilusad kujud
liiguvad vaimu eest mööda, —
neidude naeratus, nooruse tujud
paisuma panevad rinna!

— — — — —

Leheke pudeneb,
oksalta libiseb,
langeb kuulmatult maha,
tasa mu pähe...
See on kui tervitus,
sõbralik soovitus
uinuvailt puudelt — —
ja magusaim naeratus,
õnnestav tuksatus,
libiseb palavailt huultelt!...

.

Ma metsast ei saa ära minna,
jään kauaks sinna, —

kuulen suikuvaid, salajaid häälesid ...
Tunnen magusaid, uimastavaid õnnesid ...
Elan sügavas aimuses kaasa
looduse tunnetes,
mis hõljuvad läbi metsa, üle aasa,
roosi-õhulistest lainetes ...

— — — — —
Hää on olla metsas,
kui kustunud õhtul eha
ja sügav pimedus
täidab uinuva metsa ...
Siis unenäolik jutt ja sosin
on lehtede sahinas kuulda, —
mu ümbrus täis nõidlikku, magusat armsust,
mis rinda toob imelist rahu ... 1907. a.

.....
Sügisaimus.

Midagi ju lehvib läbi õhu —
liigub, lainetab, kui unistus ...
Surub südamesse kurbus-rõhu! —
Looduses on vaikne väsimus,
mis kui leinaline udu-vari
murupinnalt üles kerkineb ...
Ähvardava surmalaine rulliv hari
kaugelt mühisedes ligineb.

Õis nurmel nüüd õhkab
ja väriseb tasa!
Vist surma ta märkab
seal metsade taga,
kus tume mühin kerkib, tõuseb — —
tuul langenud lehtedes vingudes keerleb ...

Ja väsimus suurdub,
ta kõigesse juurdub,
mis suvel ilutses, õitses
ja õnnestas, armastust maitstes —
nüüd surmale vastu
see väriseb nuttes ja nõrgalt,
sest hauasse astu
ja kaduda — kurblik on küllalt!

Eks vanakenegi taha elu maitsta?
Ta püüab surma vastu ennast kaitsta,
et veel võiks elada ja seda tunda,
kuis süda tuksub, tõstab väsind rinda!
Sest elu on ilus, on raskustes, vaevaski ilus —
ei tahaks, ei tahaks veel uinuda mulla all vilus! —

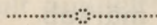
Seepärast lilleke ka nutab
kastepisarates
ja värisedes kaebab
õhtul õhates!
Eks õitseda kaunis, nii armas ju olnud —
miks kare sügis nii ruttu on tulnud?!

Kuid ajal ei halastust ole,
kaastundmust ei tunne —
me kallima wara
viib kalgilt ta ära!

— — — — —

Sest on mu tundelik süda täis leina ja nuttu:
miks kaob kõik elu ja ilu nii kurvalt, nii ruttu?!

1907. a.

Lehestikus.

Õrn sosin räägib salasõnu,
leht lehe vastu sahiseb ...
Ma kuulan, — imeline mõnu
mu südamele ligineb.

See on kui õnnis armukõne,
mis kannab magus lillelehk;
kui ilus laul, mis metsa üle
toob kõrvu pehme tuuleõhk ...

Ja lehtede all õrnus, ilu
end lillekattel laotab —
siin sirutub noor taimeelu
ja päiksevalgust ihaldab! —

Puu tüvele end toetades
ma seisan — õnn mind ümbritseb ...
Rind kerkib tasa lainetades —
hing miskit armsat ihaldab!

Üht pehmet kätt, kes tasakesi
ja hellalt puudutaks mu pead ...
Siis läheksime kahekesi,
üksteisel' oleksime head!

Meid linde laul ja lilleõhud
kui unenäos saadaksid,
ja armastuse salajutud
me südamesse kostaksid ...

Nüüd aga üksi seisan, kuulan,
kuis lehtedes tuul sahistab ...
Üht igatsuse laulu laulan,
mis loodusest hing osastab.

Mu ümbruses on ime-ilu,
õrn salasosin, armujutt ...
Ja igal pool noor, priske elu
a'ab mullapinnas võimsalt juurt

1908. a.

Rannas.

Vaikne, pehme tuuleke
lehtis libistab ...
Hõbeselge laineke
randa silitab.
Tasa hingab sügavusevoog,
uinub maruhoog ...

Üle valge rannaliiva
lendab liblikas.
Usaldab ta nõrka tiiba
laintel lehvimas?
Aga — selge merepeegel,
päik'sel hiilgades,
meeliteleb ilupettel
kaugel' kutsudes. —
Pea peituda võib päik'sepale
ja ärgata võib uinuv voog —
ei jõua liblik merest üle,
vaid teda matab tormihoog
sügavuse sülesse,
määratu meresse ...

Rannas lainte vulin,
vete sulin;
eemal metsa kohin,
tuule tuhin,
sulavad nii pehmelt üheks viisiks,
muutvad õhu armsaks heliriigiks ...
Kõrvu kostab hääli salajaid,
mis toob südamesse tundeid ilusaid:
nagu puhas, läikiv merepind,
peidab sügavasti õnnis rind
noore elu magust armastust,
elusaladuse pühadust! —

Kevad jälle,
ilm on iluehtes, —
tuhat värvi
särab lillelehtes.
Elu tõstab põrmust oma idu,
loodus peab hõiskel rõõmupidu.
Nooruse käes lehvib võidulipp, —
Kuldsel kumal särab kauge mäetipp...

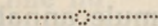
Laine laulab, laine paisub,
laine laulab võiduviisi, —
läbi looduse see kaikub,
täidab haljaid Taara hiisi:

„Noorus, ära jää norgu,
tõrju uimastuste und —
kevade sul rinnas olgu,
elu ärkamisetund!
Sidugu sind ühendusevöö,
saatjaks olgu haridus ja töö.
Noorus, ärgu kustugu sul sära silmast
ega rinnast vaimustuse sund;
kuni elu veel on leida ilmast,
täitku hinge kevadine tung:
püha vabaduse hosianna,
elumurest muljund rindadesse kannal!“ —

— — — — —
Vaikne, pehme tuuleke
lehis libistab...

Hõbeselge laineke
randa silitab.

Tasa hingab sügavuse voog,
uinub veel marude hoog! — 1909. a.

Sügislaul.

Üle koltunud raja
lehvib nüüd midagi,
nagu nutulik kaja
kaugele edasi . . .

— — — — —
Läbi looduse liigub
sügis, võitmatu väes . . .

Viimne lilleke kiigub
külmade tuulede käes . . .
Pea on kadunud ilu,
närtsib, mis haljendab veel —
sügis, nii sume ja vilu,
õudsalt haigutab eel! —

Langend lehekeste sahin
metsas kurbust kuulutab —
väsind, leinaline kahin
läbi laane lainetab . . .
Tundub, nagu tina-raskelt
rõhub loodust surma võim —
pisar läigib õie palgelt,
närtsib viimne haljas taim . . .
Tihti ööde külm ja sadu
kordamisi vaheldub, —
kõigile toob kurba kadu,
mis veel elab, hingeldab! —

Nüüd salalik surma värin
käib läbi pimedast ööst,
ning nutu ja õhkete helin
toob tunnistust hukkavast tööst,
mis sügise karedus kannab
ja ohvreid kalmule annab. —

Tahaks, sooviks ühes nutta,
loodusega leinata;
valust, vaevast osa võtta
suure surmalauluga . . .
Salaline, magus iha
tõuseb hinges ülesse,
et ka sügisel mu keha
suiguks surma sülesse!
Armas on ju tööde lõpul
väsind tundel uinuda —
loodust täitval leinalaulul
külma hauda kaduda . . .

Aga kuula! — põhjapiirelt
tõuseb üles kiirelt
tume tormide kohin — —
kas nüüd uinuda tohin?

Ei! — mind kutsub elu,
kui see on ka talvine, vilu!
Sest eesmärk pole veel käes,
vaid raske tormide väes
pean veel võitlema,
saatusega heitlema,
kuni pika talve järgi
tuleb kena kevade —
toob mull' ühes õiepärgi,
kui ma jõudnud võidule. —

Sest ma laulan uneviisi,
uinuv loodus, sinule!
Surm küll täidab kodu hiisi —
lootus veel jääb minule:
kindlalt kaob kord talve vilu,
päike loodust äratab, —
tuleb kevad, lille ilu
tuhatkordselt laotab!

1909. a.

Metsas.

Metsa vilus
on armas ja ilus,
rinda toob rahu,
õndsuse õhu.

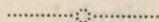
Puuladvus kohin,
nii salalik sahin,
kui vestaks sull' juttu,
mis kaotab nuttu.

Sull' lilled sääl õits'vad
ja linnuk'sed laul'vad,
see rõõmu toob põue,
viib ilude õue.

Siis väheks ajaks
rind vaevast saab vabaks,
ja magusas rahus
võid puhata rohus.

Kui rahutus vaevab
ja elu sind piinab,
siis loodusest otsi
sa rahu ja tröösti.

(Siberi taigas, 1904. a.)

Õhtul mägestikus.

Nagu kullavool, kui tuleläige
heidab pikkamisi üle looduse
veerev päike ilul punetades
oma viimse õnnistava valguse.

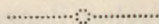
Kaljutippudel ta pehmed kiired
unenäoliselt mängivad,
orupõhjast aga pimedusepiired
salaliselt välja venivad...

Järve lainetes on nagu verevirve,
Kalake seal lustil laksu lööb...
Punaläige heidab üle pilve,
päike jälle mäe taha kaob.

Orust tõuseb valge uduvari,
nagu küjuksid seal salalised käed...
Kõrgel punetab veel kaljuhari,
pimeduses süguvad ju mäed...

Varsti kaugel, kaugel vaatepiiril
viimsed ehajooned kustuvad...
Kõrges sinitaeva uhkel võlvil
esimesed tähed ilul säravad...

(Krasnojarskis, 1904. a.)

Kevadõhtul.

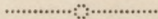
1) Tasa pehme tuulekene
metsas ^{soosistab} sahistab,
nagu sõniv huulekene
lehis ^{soosistab} soosistab.
~~Lehis soosistab.~~

2) Aasal ilus õiekenel
tuules ^{kuumardub} kuumardub,
viimne päik' sekiirekenel
teda ^{õnnistab} õnnistab.
~~Teda õnnistab.~~

3) Õhtulaulu linnukene
oksal ^{vilistab} vilistab,
nurme nõlval löökene
nagu ^{unistab} unistab.
~~Unistab.~~

4) Sääsed suurel hulgana
õhus ^{suruvad} suruvad...
Kaugel, vaatepiiril
pilved ^{punavad} punavad.

5) Rahuvaime end ^{taotab} taotab
üle looduse —
päeva vaeva ^{kaotab} kaotab
une rahu...
~~une rahu!~~

Hommikul.

Uut eluvärskust tõid mulle
sa kuldne hommikukoit,
sest laulan ma kiitust sulle,
sa taevane leegitsev loit.

Su jumalik valgusevoolus
maailmasid õnnistab,
ja uusi idusid põrmus
ta elule äratab...

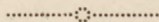
Oh, kuidas su poole kõik elu
täis ihaldust sirutub, —
sull' naeratab lillede ilu,
sind linnulaul ülendab.

Nii pühalik palve-sumin
on hommikul looduses,
kui magus õndsuse värin
end liigutab lehtedes...

See imeväega tõest' tungib
nii sügavalt hingesse,
et piinav igatsus vaikib,
õnn asub mu põuesse.

Kui lapsuke naeratades
Käed sirutan ülesse
ja rõõmsasti palvetades
pilk tungib mul kõrgesse!

(Kanskis, 1904. a.)

Sügis.

Lehed kolletavad,
käes on sügise.
Vilud õhud sõudvad
üle väljade.

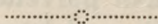
Looduses on tunda
tumma igatsust,
nagu täidaks teda
une-väsimus.

Päike kaugelt vaatab
üle metsade —
viimast tervist saadab
tühja' nurmele!

Pimedusevari
öösel suureneb;
tuul on tihti vali,
sadu sahiseb.

Ja ma seisan mõttes;
vaatan kaugele:
kas sealt hallis pilves —
surm ei ligine?!

(Irkutskis, 1904. a.)

Nõmmelill.

Helepuna-õiekene
üks õitseb nõmme peal;
kuldseil' taevatähtede
naerateleb õndsalt seal.

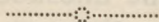
Siis, kui hommikune kaste
ehib tema pääkest,
nõidusline ilupaiste
hiilgab õielehtedest.

Päeval selged päik'sekiired
hellalt teda suudlevad;
kultsed õnnistuseviired
temast üle heituvad.

Kanarbik ja haljas sammal
rüpes teda hoiavad;
tormiilmal, ööde külmal
soojas hõlmas varjavad. —

Ilus nõmmelillekene,
õitse nüüd veel õrnaсти,
sest et päik'sekiirekene
jagab elu sinule!

(Angara jõe kaldal, 1904. a.)

Tähele.

1) Tähekene taevatelgil,
imelisel iluhelgil, ~~hüljat sa.~~
saadad alla-ilmasse
oma kuldse kiirekse.

Vaikseis mõtteis mina vaatan,
salasoovitusi saadan
sulle, armas täheke,
sinitaeva võlvile.

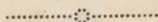
2) Hinges igatsused tõus'vad,
sinu poole üles sõudvad — ~~kärgata,~~
tahaksin siit lahkuda, ~~üles tõusta,~~
tähteriiki rutata!

Ei seal enam eluvaevad,
põrmulise murepaelad,
mind ei suuda siduda,
rinda raskelt rõhuda.

3) Seal kui valge pilvekene,
mida juhib tuulekene,
hõljuks ~~in~~ ~~õige~~ ~~hellasti~~ ~~ma~~ ~~õndsalt, tasa~~
sinu seltsis edasi.

Üle kauge ilma raja,
läbi otsatuma aja
rändaksime üheskoos
sinitaevas, õhuvoos . . .

(Borsas, 1904. a.)

Õhtu rahu.

1)

Vaiksel õhtu rahutunnil
küll on õnnis puhata,
päeva väsimuse sunnil
unehõlma uinuda.

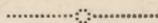
Siis on kõige kõvem ase
väga pehme sinule;
lihtne, kare kehakate
üliarmas ihule.

2)

~~Ei~~ Siis ^{su} sala igatsused
hingele küll piina loo,
muremõtte muljutused
rahutumad und ei too.

^{sinu} Magus unerahu laotab
~~siis su~~ üle tiibasid —
pehmesti ta kinni katab
raskeid päevavaevasid.

(Harbiinis, 1904. a.)

Viimsed tervitused.

Viimne linnukene
lendas kaugele;
viimne lillekene
närtsis nurmele!

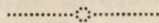
Nendele ma hüüdsin
viimsed tervised, —
kurval tundel panin
sõrmed kandlile.

Mäng'sin viimse viisi
õhtu-õhusse ...
Pisar aegamisi
veeres palgele.

Sest, kes teab, kas iial
võin ma tereta'
maikuu koidukumal
loodust lauluga ?!

Tasakesi toetan
pead käe najale —
kurvalt unistades
Vaatan kaugele!

(Vladivostokis, 1904. a.)

Sest veel...

Õiekene, veel ma suudlen
hellasti su pääkest;
veel su seltsis rõõmustelen
vaba kõigist vaevadest.

Sest, kes teab, kas teine aasta,
kui kord tuleb suveke,
ehib elu veel mu rinda,
või on kustund tuluke?!

Ehk vast juba kooljakuues
hingan kalmukambrissa,
muru alla, mulla põues,
kaugel võõrsil üksinda...

Õiekene, sest veel suudlen
hellasti su peakest, —
lapselikult rõõmu tunnen
sinu lehkvaist õilmetest!

(Mukdenis, 1904 a.)

Pilvetombukene.

- 1.) Üks pilvetombukene
on siniõhu sees,
kui valge vahukobar,
mis mere laenevees.

Seal otsatuses üksi
nii tasa libiseb;
just nagu kullavirve
ta ümber väriseb.

- 2.) Sest päike imeliselt
ta serva palistab —
õrn pühadusepaiste
seal ilul leegitseb...

Ma vaatan ja mu süda
täis kuuma igatsust:
oh, kuidas sooviksin ma
ka sarnast vabadust! —

- 3.) Kuid pilvetombukene
kaob ära kaugele — —
tumm igatsuse valu
mul tardub palgele! —

(Hiinamaal, 1904. a.)

Oh kuidas sooviksin ma
ka sarnast vabadust,
sest kõrges õhumeses
ma liigaks rahustust!

Vaikse ookeani kaldal.

Laine laine järgi veereb
kohisedes kaldale;
valge vahukobar keerleb,
tuiskab kaljuseinale.

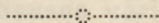
Mõttes istun kalju serval,
vaatan alla laintesse —
vaatan, kuidas kaljukaldal
laine peksab kõrgesse...

Tunded, imelised tunded
täidavad mu südame —
sealgi nagu liiguks lained
valges vahus kaldale...

Õhtu jõuab... päike vajub
nagu mere laintesse...
Punetaja läige hõljub
üle laineharjade...

Õhtu jõuab! — võib ju olla,
et ka varsti minule
elupäike vajub alla,
kustub läige kulmule?!

(Koreas, 1904. a.)

Kevadel.

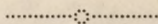
Juba orus ojakene
vahulaineil vuliseb ;
rõõmuhüüd ja linnulaulud
laanelahust heliseb.

Juba päik'sekiirekene
mahedasti meelitab,
põrmupõuest eluidu
tasakesi äratab...

Uued eluhääled tõusvad,
läbi õhu hõljuvad —
õnnetundeid sünnitades
südamesse tungivad!

Küll on armas haljal murul
paisund rinnal kõndida,
esimesi õiekesi
hellal armul tervita...

(Ussurimaal, Imanis, 1905. a)

Metsa vilus.

Armas on halja metsa vilus
mõtteid mõlgutades kõndida;
looduse värskuses, helluses, ilus
õnnelik olles viibida.

Pehme tuuleke lehis liigub,
salajuttusid sosistab ...
Linnuke painduva oksa peal kiigub,
lauldes häälekest helistab.

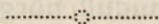
Metsa all hõljuval õhuvoolul
kannike õrnalt end nõtkutab —
hääleta sõnal, nõiduvall mõjul,
armust ja õnnest ta jutustab.

Lindude laulud ja lillede ilu,
lehis sosistav tuuleõhk,
äratab põues mul õrnust ja elu, —
kustub kurbus, murede rõhk.

Nagu lapsuke, rõõmsamal meelel
tahaksin õnnel ma hõisata,
lillede ilule, lindude keelel,
jälle siis sõnata vaikida.

Kuulda, kuis laulud, lõbu ja ilu
metsa all hellasti heliseb;
näha, kuis armastus sünnitab elu, —
põhjatus õndsuses väriseb!...

1906. a.

Saju ajal.

Sajab ja sajab vihma,
kõik taevas on pilves ja sume —
ja tuba on tume —
mind võtab hämarus hõlma...

Udused varjud tõusevad, vaovad
ja üksteise järele kõugele kaovad...

Siin toas on vaga,
kuid eemal üks neiu laulab...
ja seina taga
nii tasaselt vihma sajab,
kui nutaks keegi, kel süda on kurb,
meel nukker ja tuju on raske, —
kuid siiski pisarais naerata' võib
ka läbi raskema õhke...

Südames midagi liigub,
hõljub kui üksik vari
sügisel kuuvalgel ööl —
kaob ja uuesti ilmub;
tõuseb kui mägede hari
määratul kaljusel rinnaal...

Kuid õues sajab,
sajab sahinal tihedat vihma...
Vari varju taga ajab —
kauguse hämarus võtab neid hõlma...

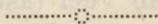
Mul on, kui kuuleks kurba juttu
ja närtsind lillekeste nuttu,
mis nurmelt, niidult nõrgalt kostab —
tall' langend lehte värin vastab...

— Sügis! jah, sumedalt sõuab,
armuta ohvreid nõuab —
kõik suve ilu on närtsinud aasal ja nur-
nii ligi kui kaugel. — [mel,

Raskelt toetan pääd käe na'ale,
süda tasa väriseb —
lillekeste leinamaale
viimne viis veel heliseb! —

Sajab, jah sajab vihma,
kõik taevas on pilves ja sume
ja tuba on tume —
mind võtab hämarus hõlma...

1911. a.

Suveöö unistus.

Mul on, kui tunneksin unes
üht magusat unistust,
mis äratab ülesse põues
nii imelist igatsust!

See hõljub, kui suveöö hõiske,
täis õnne, täis kutsumist...
Ja liikuma paneb ta kõike,
mis jutustab õrnusest...

Ja õhk on nii soe ja vaga,
ei lehekest liikumas puul.
Ka ööpik laulab veel tasa,
nüüd südant süütaval suul.

Kuid selles õrnuses, ilus
ja vaikuses sõnata,
öötaeva all kastevilus,
ma pole üksinda —

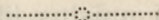
vaid midagi imelist õnne
mu rinnale ligineb;
kui õieke langeb mu sülle,
mu hingega ühineb.

See on kui maa ja taevas,
kui keskööl salalik kuu;
kui paradiis maapealses vaevas —
õrn, naerataw neiuk'se suu...

Sest määratu õnn mu rinnas
nüüd sügavalt lainetab!
Ta hiilgab ilul, on hinnas,
mind värinal meelitab....

Ma koidukullani kuulen
Öölaulu nii ilusat,
ja rinna sees liikumas tunnen
suurt õnne, üht pühamat!

1912. a.

Ehatäht.

Kui õhtune hämarus täidab maailma
ja õues on tume ja vaga,
siis paistab mull' hele täheke silma —
seal kõrges, ööpilvede taga.

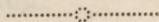
Kord varjudes peitub, kuid jällegi vaatab
kui häbelik neitsi sealt alla.
Ta tervitust uinuva' ilmale saadab,
mis täidab öövaikuse valla.

See lehvib kui unistus lillede õitel,
kui magus joovastus õhus,
ja vabastab nagu salajail kätel
kõik seda, mis rinda mul rõhus.

Siis imelik õnnis rahu asub
mu tormiste tundmuste ilma, —
ta mõjul mu hing ja ihugi kosub —
kõik karmus kaob pehmuse hõlma...

Siis heleda' tähele vastuseks saadan
hulk südamesoovisid üles!
Ma õndsuse ilusas unenäos vaatan
ta hiilgust seal otsatus süles.

1912 a.

Mets unistab...

1) Mets unistab... õhtune vaikus...
Jõe kaldal õrn uduloor...
Üks hõiskehüüd laanes kaikus,
kus vaikinud lindude koor...

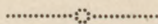
Veel pilvedes eha jume,
kui neitsilik punastus,
kuid metsa all venib öö tume
ja varjude viirastus...

2) Õrn lilleke naeratab unes —
öökaste tal annab suud...
Ja pehmes, nii paitavas tuules
veel latvasid hõljumas puud...

Üks värisev hüüe nüüd liigub
kui igatsus läbi öö!
Kas koitu sealt ülesse kutsub,
kus kahvatu valgusevöö? —

3) Ma kuulan... mu südant täidab
õrn tundmus ja leegitsev rind, —
kõik mõtteid öö igatsus köidab
ja kaisutab hellasti mind...

Ma pigistan silmad ja suigun,
kui magusa unenäo sees,
ja vaimus ööhäältega hõljun
siin otsata ilude ees... 1912. a.

Võitlus ja võit!

Lustilised lumehelbed
õhutantsu tantsivad —
nagu udusuled valged
laialt maha langevad.

Tali tapleb kevadega,
külm ja soojus võitlevad.
Taevatütred lilledega
võitjat üle külvavad.

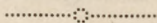
Kevad astub, roosioksa
hoidvad kõrges tema käed.
Ei tal vastu seista jaksa
vaenulised vanad väed.

Noorus värskel rammul võidab,
noorus elu uuendab;
teelt ta kõrvale kõik heidab,
mis vast edu takistab. —

Tere, kevad! mets ja muru
sulle kiitust häälitseb.
Kauge üksik laane kuru
hõiskeist vastu heliseb...

Ärkamise laulu kuuldes
süda süttib, väriseb...
Elu ärkab, ärkab lauldes —
päike kõrges leegitseb...

1913. a.

Õhtul järve kaldal.

Siin järv on nii peegelpuhas,
mind mõtetes uinutab . . .
Seal kalda varju sees luhas
üks kalake sulksatab . . .

Ja õhtueha kui kulda
vee sängisse asetab;
kui kustuva päikesetulda,
mis pilvesid palistab . . .

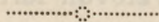
Õrn hämarus varjusid veab —
suur, vangistav unistus . . .
Ju loodus end unele seab,
mis tundub kui õnnistus . . .

Üks sitikas suriseb õhus,
kui kokkukõlata toon . . .
Maa tume . . . kõik kohad on rahu . . .
Kordkorralt kaob ehajoon . . .

Järv hallilt ja sügavalt läigib,
kui peidaks suurt saladust . . .
Üks täheke kõrgelt ju helgib —
ma saadan tall' tervitust! —

Siin öine loodus mind peidab
nii pehmesti hõlmasse, —
mu tundmus ta rahuks heidab
ja mõtete unesse . . .

1913. a.

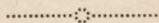
Purjepaadi laul.

Mu sõber, nüüd purjed sa lahti tee,
me sõit läeb üle mässava vee, —
siit tõttame määratu' merele
la lainete vabale perele.
Ehk tuul küll on kuri,
kuid vastu peab puri.
Ja laksuva' lainete harjade peal
On kuulda me lustilik lauluhääl:
Hallii hiihoi, hallii hohoi,
ei hooletu siin olla või!

Soot kinni seo purjede poomile
ja käsi siis kindlasti tüürile.
Paat lain'te peal lendab kõrgele,
vaht tuiskab ja pritsib me palgele.
Las mässata meri,
meil julgeks jääb veri.
Jõud, vahvus tuikab me südame sees,
sest tormi ei karda mehine mees.
Hallii hiihoi, hallii hohoi,
tuul suure laine vastu tõi!

Rand vaatepiiril kaugele jääb,
sõit lain'te peal kiiresti edasi lä'eb, —
kui linnutiivul me sõidame
ja vägevaid laineid võidame.
Meil kindel on käsi,
ei võideldes väsi.
Las laksuda laine ja tuisata vaht,
me sõidame, kuni ees naerata vaht.
Hallii hiihoi, hallii hohoi,
veel ees on veteväli lai!

1908. a.

Eelaimus.

Kuhu tõttad tuulekene?
Millest laulad tormihääl?
Kellel' hõiskad linnukene,
lehestikus oksa peal?

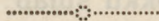
Lillekene, miks sa õitsed?
Kellele sa ehid end?
Sügav meri, mida mõtled,
kui on vaikne sinu pind?

Tuul see tõttab koidukoju;
vabadusest tormilaul!
Linnukene rõõmulugu
valgusele hõiskab aul.

Lillekene võitlejaile
võidupärjaks ehib end, —
tänutäheks uinujaile,
keda matab mullapind . . .

Vaikne meri hindab jõudu,
salavõimu voogudes,
ja kui kaob vaikus, udu —
tung siis tuikab lainetes . . .

1908. a.

Meri mässab.

Meri mässab, meri möllab —
vahulained veerevad
üle kaljurahnude...
Vihma taevast maha kallab,
piisad tormis keerlevad
üle lain'te harjade.

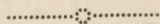
Meri mässab, kallas ägab,
laine raske rõhu all —
näib, kui nõtkuks kindel maa...
Lõpmata nii randa häigab
kihiseja laine-vall —
meri vaikida ei saa.

Meri mässab, ärrituses
paisub tema hiiglarind
sügavuse tungist üles.
Valges vahulainetuses
kerkib, vajub vetepind,
tormi võimsas kaisutuses.

Meri mässab. Üle lain'te
valge puri vilksatab,
nagu üksik tormilind,
kes end vahel kastab vette,
jälle õhku sirutab —
lain'tel laeva metsik lend!

Meri mässab... Kõrge taevas
nagu vajuks madalaks —
lainetega kokku sulab...
Kostab hüüe surma vaevas...
Ilm lä'eb öiseks, pimedaks...
Laine laksub, — maru laulab!...

1917. a.

Looduse hõlma!

Välja, õitseva looduse hõlma
tahaksin rõhu alt rutata;
läbi ilusa kevadeilma
rõõmulauluga kõndida.

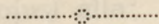
Lilled ja linnud, sinine taevas,
päik'sepaiste nii meelitav,
äratab tuhandeid tundmuseid rinnas,
on nii armas ja elustav.

Terve ilm on kevadehtes,
lõpmata laulu ja kenadust...
Tuulehoog sahistab haljais lehis —
ümbrus täis ilu ja armastust!

Süda mul paisub ja rahutus veres,
hinges suur igatsus ilmutab —
sügavas, sügavas tundmuste meres
hiilgavais voogudes lainetab...

Välja, õitseva looduse hõlma
ruttan ma hõiskava rõõmuga;
teretan kenamat kevadeilma
õnnetundmuses lauluga!

1908. a.

Kevadõhtu eel.

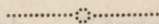
Õrn, helkiv laine virvendab,
kui hõbeläige üle vee.
Järv tasa, hellalt lainetab —
üks õnneunistus on see...

Ja järve kaldal tärkab taim,
õrn kevadine valge õis.
Uut elu hingab ärkav vaim —
ta vabaneda vangist võis...

Siin kuusemets... üks muinasjutt
puuladvus tasa sahiseb;
kui röömulauluks muutund nutt,
mis armuõnnes väriseb...

Ja päik'sekiir kui elutuld
nüüd puistab üle maa ja vee...
Täis elu muheneb sest muld —
suur ülestõusmine on see!

1917. a.

Päike.

Päike, elu sa tood
ja uueks kõik lood.
Kuhu su valgusekiired
iaal langevad,
siis tumedad surmapiired
sealt kaugevad...
Ja ärkab elu
täis hõiskamist, ilu!

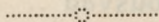
Päike, kui sa hommikul,
pühalikul tunnil,
kerkid kuldsel koidikul —
ärkab kõik su sunnil.
Läheb lahti uinuv silm,
elu tõuseb unest.
Rõõmsas ärkamises ilm
hiilgab sinu tulest.
Pühaline palvevaim
liigub hinges tasa —
igavese elu aim
kaugele viib kaasa...
Tööle sirguvad nüüd käed,
julged, eluvõimsad —
kõrged õnnistusemäed
töödest üles tõusvad...

Kui kõrgest taevast läkitad
keskpäeval soojust alla;
kõik vilud võimud kütkestad
ja läbi elu-valla
siis tuksub vägev Looja võim,
mis kõike muudab, täidab.
Ka sirgub võimsaks nõder taim —
kõik täiusele püüab.

On näha, tunda igal pool,
et edupüüe liigub . . .
kui kuldne sädemetevool,
ta ülespoole kiigub . . .
Kõik küpseb, muutub tõsiseks
ja elutõde tunneb —
töö muutub raskeks, higiseks,
meil' kohust peale paneb . . .
Siis välgub vili elupuus,
ja terve seeme sigib,
kust ärkab kevadel kord uus
noor elu — tööle valmib . . .

Päike, kui õhtul looja lä'ed,
hingama siis jäävad eluväed.
Une-ingel silmi kinni vaotab,
magus rahu väsimust siis kaotab.
Pimeduse varjud suurduvad,
üle maailma venivad . . .
Lootusega, et pea jälle näevad
päikest, magama kõik jäävad.
Kaugelt näha nõrka õhtuvalgust —
mis öö järgi töötab uue päeva algust . . .

1917. a.

Öö.

Siis, kui vaatepiiril välgub
õhtul eha punav vöö,
viimne kustuv valgus vilgub,
võtab võimust vaikne öö.

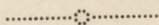
Pimeduse pehme süle,
tihe varjuvalla rüüd,
laotab ennast kõigest üle —
ümbrus nägematu nüüd...

Mustendavas metsa rahus
öökull korraks häälitseb...
Kõrges taevas, pilvelahus,
ehataht ju leegitseb...

Elu hingab... ööde õhus
puhates jõud sigineb...
Uinuv maa ja valvav kõrgus
nägematult ligineb...

Unekujud pimeduses
udu tõusul hõljuvad...
lgatsused viirastuses
kuldakangast kujuvad...

1917. a.

Mereõhku . . .

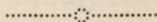
Mereõhku tahan mina
sügavasti hingata!
Kuhu upub taevasina,
sinna sooviks tõtata . . .

Kaugel paadi puri kiigub . . .
lain'tel lendab valge lind . . .
lgatsus nüüd hinges liigub,
rahutust on täis mu rind!

Päike paistab, laine läigib, —
sügavus täis ööd ja und . . .
Eksiv mõte hinges sigib — —
kutsub — kutsub salasund! . . .

Mereõhku, vabal merel,
tahaksin ma hingata, —
kaugel, läikivatel lain'tel,
puhtas õhus puhata . . .

1917. a.

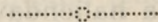
Pühas templis.

Ma vaatan tuult ja lehtemängu,
head õhku hingam himuga;
end heidan halja heina sāngi,
rind paisub elujānuga.

Ja päik'sekiir mu üle heidab
energiat, noort elutuld . . .
Õrn õis end häbelikult peidab —
seal süüta naeratuseskuld.

Siin valgus, soojus, vaba elu,
noor armastus ja magus õnn,
ning tuhatkordne lilleilu —
siin mulle püha tempel on!

1917. a.

Sügistorm.

Mets mühiseb tormilaulus
ja ägavad kõrgemad puud.
Täis hääli on laane kaugus...
puu ladvad annavad suud.

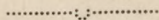
Ja taeva all pilvede kari,
hall põgenev argade hulk.
Neil kannul on virvendav vari, —
seal kaob, kus metsas lai kolk.

On hüüdu, on üksikuid sõnu
puu latvades mühina sees...
Tuul tormab, kui tunneks ta mõnu
siin põliste mändide ees...

Ja metsa all elu nüüd kuulab,
ta kuulab ja — väriseb, —
kuis sügistormi hääli laulab,
et tali pea ligineb...

Sest kanarbik nõmmela kolkub,
vaob longu ka haljendav hein,
ning sügava laane sees ilmneb
suur sõnata kurbus ja lein...

1917. a.

Valged lained.

Valged lained mürisedes
ranna poole ruttavad;
kalda rinnal lagunedes
üle liiva veerevad.

Sügisine päike heidab
pehmet valgust üle vee.
Pilve vari lain'tel lendab —
nagu tume, looklev tee...

Tormi kihutusel pilved
üle taeva liuglevad.
Merel valged vahulained
võidujooksul veerlevad.

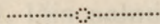
Üksik kaljukambak seisab
rannas raskelt liiva peal.
Temast üle laine paiskab —
nagu lumi tuiskab seal.

Kaldal valged merelinnud
lain'tel saaki otsivad...
Mõned murdund lauakillud
lained randa kannavad...

Tormilaul käib üle mere,
vägev, võimurikas viis...
Kasvab kõrgeks lain'te pere —
naer ja nutt on kuulda siis...

Sügisine päike paistab
läbi tormipilvede.
Rüsinaga laine paiskab
vahtu üle kivide...

1917. a.

Õine sügistorm.

Tormav tuul ja mühav maru,
sügisisel õudsel ööl,
veerleb üle metsa, aru,
võimsal hävitusetööl.

Kolletanud lehte sadu
puude okstelt variseb.
Suve ilu, lein ja kadu
raagus puudes väriseb!

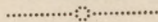
Langend lehed pimeduses
tormitantsul keerlevad...
Viimsed lilled ahastuses
surmalaulu kuulevad...

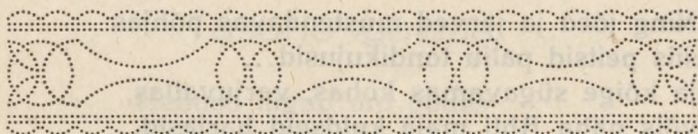
Valkjad varjud võidulennul
libisevad pilve all...
Põgeneva suve kannul
tormab sügis sume, hall.

Surmauni sigib õues, —
matused on looduses.
Tühjal põllul, leina kuues,
kõnnib elu surma ees. —

Mässab tuul ja mühab maru
pimeduses õudsel ööl;
vingub vihas, üle aru
tormab hävitusetööl...

1917. a.

II.

See oli poisikene!

See oli poisikene, süütu poisikene,
kes viimse veeringi kord andis vaesele,
ehk küll tal endal oli tühi kõhukene,
heameelel oleks ostnud ühe saiak'se!
Ta aga märkas kerjus-eide kortsund palge peal
nii kõrvetavaid näljahäda pisaraid,
ja kuulis, kuidas sosistas ta väsind hää, —
kuis palves väljasirutatud käsi tasa värises...

See oli poisikene, süütu poisikene,
kes vagal meelel kirikusse tõttas palvele,
ja viimsed kopikad siis ohvrilaekasse
ta pani armsa ema õpetuse järele.
Ta väikest rinda täitis pühalik aukartus,
kui kõrgest kantslist kostis õpetaja hää...
Nii salaliselt ohvritule kumav valgus
siis välkus altaris, seal püha laua peal...

See oli poisikene, süütu poisikene,
kes nägi oma ümbruses nii palju imelist —
kuis oli laane sügavus siis salaline,
täis arusaamatust, täis saladust ja mõistatust...

Ning jõed ja järved mustendavas põhjas
siis peitsid palju tondikujusid...
ja kõige sügavamas kohas, varjuvallas,
võis näha Ahti maja kuldseid harjasid...

See oli poisikene, süütu poisikene,
kel oli puhas süda, nagu kastetilk,
mis karastades kastab kannikese õilmet,
ja milles peegeldub õrn, ilus koiduhelk.
See poisikene uskus, et kõik inimesed,
Kes elasid siis tema ümbruses,
on nõndasama rõõmsad, õnnelised,
kui tema ise omas süütus nooruses...

— — — — —
Siis oli poisikene, süütu poisikene,
nüüd on ta aga meheks kasvanud,
ja kõik see hingepuhtus imeline
on nagu uduvari ära kadunud!
Nüüd silm on selge, elutundja vaade,
kõik mõistatusekujud läinud, kadunud;
ning mehekohus, siht ja püüe, aade —
kui kaljumägi rinna peale rõhunud!

1902. a.

Tasane igatsus.

Hellasti liigub mu põues
tasane igatsus,
nagu pimedal öösel
unenäo magusus:

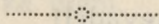
Sooviksin korrakski näha
sind veel, mu koduke —
õnnedest unistades
istu' su murule!

Kuulda, kuis tuttavas orus
allikas vuliseb;
näha, kuis lilleke ilus
õrnasti õilmitseb.

Tahaksin tuttavaid kohti
korrakski vaadata, —
läinud rõõmu ja kurbust
meelde veel tuletada.

Sest mu põues nüüd liigub
tasane igatsus,
nagu pimedal öösel
unenäo magusus...

(Hiinamaal, 1904. a.)

Sest isamaa ja koduke...

Üks isamaa, üks koduke
on armas südamel',
kus kasvasin ma lapsuke,
kord elukevadel.

Kus hoidis hella emake
mind õrna armuga;
kus kõndis kallis isake
käekõrval minuga.

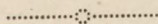
Kus laste seltsis murule
ma läksin mängima
ja halja metsa kurule,
kus lilled, kõndima.

Siis oli ilus elada, —
rõõm, õnn kui lilleloor
kõik ehtis kuldse läikega
ja hõiskas süda noor...

Need mälestused armsamad
veel hinges heljuvad, —
kui kuldsed tähed ilusad
öö varjus vilguvad. —

Sest isamaa ja koduke
on armsad südamel',
kus kasvasin ma lapsuke
kord elukevadel!

1911. a.

Tormi eel.

Kui tõusevad tuuled
ja kerkivad lainete mäed,
kui vingumist kuuled,
mustpimedaid pilvi sa näed,
siis tea, et ärkamas meri,
suur meri, mis araks teeb mehi,
kes elu mõnu on maitsnud
ja tormides pole end kaitsnud.

Neil aga kui teras on meel,
kes rändasid tormide teel —
nad pidid ju igat sammu
võitma, kui raugeski rammu,
sest saatus ei tunnud nalja,
kui tõukas neid lain'tele välja...
Ja siis, kui ärkab meri,
ka tuksatab nende veri!
Nad julgeks jäävad
ja merele lä'evad —
juhivad laevade sõudu,
kasvatavad eneste jõudu,
tormidega võitlemiseks,
saatusega sõitlemiseks...

— — —

Torm kasvatab kangelasi,
võitmata vägilasi,
kuid murrab ka mehi,
kui puudest lehti...

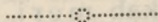
— — —

Kui tõusevad tuuled
ja kerkivad lainete mäed;
kui vingumist kuuled,

mustpimedaid pilvesid näed,
siis tea, et puhastus tuleb
vägeval, võitmatul sammul,
kus laiskade valitsus langeb
ja aset teeb nooruse rammul'.

Ootke, ei ole kaugel see tund,
millal torm teie mõistmatuse und
jäljetult minema pühib,
välgunoolesid sihib
ülevalt alla
ja läbi orjusevalla
käib kohutav kõuekärgatus —
võimude vabastus!

1909. a.

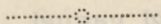

Läbi tormide.

Tuul vingub ja öö on pime,
ei tähtesid seleta silm,
sest taevas on pilvedes, tume,
ja mässamas tormine ilm...

Kuid läbi see metsiku tormi
ja läbi sest koledast ööst,
ma astun julgesti üksi —
käed kõvad ja karmid on tööst.

1907. a.

Vanne.

Raudsele vandeale tõstan käe üles,
viimsele suurele vandeale.
Süida on leekivas tahtmisetules,
töotus libiseb mu huultele:

Meri, sa otsatu meri,
suur jõud su lainetes peitub ...
meri, kes mässad kui veri,
mis südames praegu mul tormab,
kuule mu vannet,
kui ohvrit, kui annet,
mis töötab mees,
kes nõrkuse sees
nii mõndagi korda viibis,
kuid uuesti tugevust leidis.

Kuule mu töotust,
sügavat, rasket vannet,
mis tõuseb ärganud jõust
ja ilmutab enesetunnet:

„End tahan ma võita
igal elutunnil
ja kiusatust kõita
tugeval tahtmise sunnil.

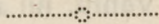
Mu elu, mu tööd
olgu rõhutud vendade kasuks;
ma tahan tõrjuda ööd,
et päik'sekiir hingedes asuks.
Ja vabadus, vaimuvalgus
olgu võitluste lipu pealkirjaks,
et elu lõpp ja algus
kord kaunimalt kokku kõlaks ...

Meri, sa määratu meri,
nõnda vannub mu mõistus ja veri:
kui langen ma nõtruse alla,
siis tee sügavus valla
ja neela mind armuta ära
kui laevuk'se ara,
kes kaheldes tormiga merele sõitis,
kus laine teda võitis...“

— — — — —
Kuid, ma tahan võita,
julgesti välja sõita,
mässav meri, su lain'tele,
mis ahmavad kõrgele...

Võit on selle, kes edasi tungib,
lodevust töödele ohvriks toob;
kes ennast tugeval tahtmisel sunnib,
see suure tuleviku enesele loob.

1908. a.

Kas?

Kas peab siis surema,
kahvatult nõrkema
see suur ja võimukas tung,
madalate arvamiste all',
surutud sügaval',
kus ligineb meeleheitmise tund?

Peab siis rinnas kustuma,
sõena mustuma,
see leek, mis mägede tipuni üles võib tõusta?
On siis võimu,
niisugust laimu,
mis meest tema pühamas püüdes võib võita?

Ja vaata —
laine tuleb,
müürina langeb,
kui määratu mägi,
võitmata vägi,
mu püüete sihil mu peale...
Sellega kaasas on vahtu, nii must kui pigi,
mis ahnesti matab mu tööde ja püüete higi...
Ja kihinal, kahinal kuulen ma naeru, pilkajate
[hääli...

Mõru tundmus tõuseb rinnas üles,
joodab südant äädika ja sapiga, —
tunnen ennast jälgi kaisutuse süles,
kataks' silmad, põgeneksin häbiga,
põgeneksin kaugele siit ära,
võõra ilma sisse aset otsima...
Hävitaksin igatsuste kallist vara,
rinnas kindlaks kasvand püüded kõigega.
Maitseks' üürikese elu rõõmu,
jooksin puhtast õnnest suure sõõmu...

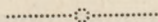
Aga, — kodumetsa kohin,
kaljuvalla tuulte tuhin,
jutustavad minevikust,
kujutavad tulevikust
hoopis isesugust aega,
valmind vilja kogumise päeva....

Peavad siis mu pühad püüded
surma sülle suikuma?
Vaimustavad võiduhüüded
laane põhja kaikumad?

Kas?

Ei! Nagu palav hoog käib südamest läbi
ja soonte sees tuliselt tuikab mu veri —
ei suuda mind takista' „suuruste“ vägi,
ei tagasi tõrju mind tormine meri!
Tungin üle mägede,
üle vihaste lainete
edasi, sihil sinnapoole,
kus on rajatud inimsoole
tõsine õnne alus,
ühtlane elu õigus. —
Ka pole ma ükski
sel sihil edasi püüdmas,
vaid tuhandeid teisi
näen enese ees ja kaasas...
Sest murrame müürid ja kaevame mäed,
meil tööga on raudaseks kasvanud käed!

1909. a.

Vaade sinavasse kaugusesse.

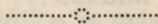
Kauge nooruse unenägu,
kuhu, oh kuhu kadusid sa ?!
Viisid mu elust üht ilusat jagu,
unistust — magusat otsata...

Peitud sa sinava metsa taga,
mis vaatepiirel kui udune joon ?...
Mul põues soov nii sügav, nii vaga:
kas tema sealt ükskord veel tagasi toon ?

Kas maitzen veel seda magusat õnne,
mis õieõhuna kaisutas mind ?
Siis kaoks kuldkiirte sees eluvanne,
siis otsatus õndsuses hõiskaks mu rind! —

Kuid sõnata vaikus ja sinav kaugus,
kui peidaks suurt pilget ja kibedust...
Kordkorralt kaob vaatepiiril valgus
ja öö seal laotab pimedust...

1912. a.

Torm kutsub!

Torm kutsub mind merele,
lainete perele,
kus must kui öö on pilvevari
ja vahutab, tuiskab lainete hari —
kõrgesse ülesse,
pilvede poole,
siis jälle sügavasse sülesse,
langeb tagasi voole...
Nii, nagu määratu hiiglase rind,
kerkib rahutu pind;
ja lainete mäed,
nagu metsikud väed,
pahinal,
kahinal
tormavad ranna liiva peale.
Laksudes
vahu sees
kuulen tormi kiunuva hääle:
„Mees, tule merele,
lainete perele,
metsiku voogude sāngi!
Siis me üheskoos
algame laintevoos
vägevat võitlusemāngu...”

Ja veerev voog
paiskub mu jalgade ette.
Tõuseb kõvemaks tormi hoog —
kalda liiv kordkorralt kaob vette.
Ma taganen samm-sammult
ja tormi rammult
tunnen āgedat ārritust veres:
ma palavalt tahaksin,

et praegu ma oleksin
kaugel, seal mühavas meres,
kerge paadiga,
katkenud purjega, —
ja algaksin vägevat võitlust,
metsikut sõitlust,
vihase merega,
laksuvate lain'tega...
Siis tunneks' kuidas jõud
mu südames tuikab,
kui lainete sõud
mind võitlema huikab,
elu ja surma peale välja,
kus pole lodevust, nalja,
vaid laine võib katta,
sügavus matta,
kui natuke hooletu oled,
või tühimust tunnend. —
Aga mu käsi
ei väsi;
las mässata vesi!
Ma tüüri pean,
katkenud purje sean
ja tean,
kus üle tormava vee,
kui lõpeb kardetav tee,
kesk mere süles
kerkib saarestik üles, —
kus raagevad tuuled
ja vendade, õdede huuled
hõiskavad vägevalt „hosianna“
ja maitsevad vabaduse manna...
Küll on seal ilus!
Ja puude all vilus
on julge' võitlejate kujud,

keda matsid tormide tujud,
vanaduses, või nooruse eas
kesk võitlejate reas...

See on see saarestik,
kus koidukullas
tõuseb üles ihaldatud kallas...
See on see saarestik,
kuhu tuhanded püüdvad,
ühenduseks üksteist üles hüüdvad,
ja edasi tungivad,
kuni kaovad,
voogudesse vaovad...
Kuid muist? — Need ometi kord võidavad!

— — —

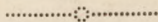
Sest tunnen ma tungi,
võitmatut sundi,
vägevais voogudes võidelda,
elu ja surma peale heidelda.
Ja mu käsi
ei väsi,
ehk mässab küll vesi!
Kui ka ilma tüüri ja purjeta,
paadi viimase killuga,
aga edasi, kuni veel silmades sära
pole kustunud ära!
Ei kohuta laine,
ei torm,
ei tuultest lõhutud vene,
ei surm —
edasi!

— — — — —

Torm kutsub mind merele,
mässava lainete perele!

Lõhutud paati ma sean
ja seda kindlasti tean,
et kui ka langen mina hauda,
ei leita enam mu paadigi lauda,
kuid see aade,
see valgus, see päike,
mille eest võitleme,
vägeva võimudega sõitleme,
see ometi kord — võidab!
ja tuhandeid rindasid õnnega täidab...

1909. a.

Kütkestest ärkamine.

Kaua kui needmine
segas mu mõtete sõudu,
halvas mu jõudu;
ja kustus selge teadmine,
kui õhtune päikesekiir,
mil mustaks läeb punetav viir
ja algab öö —
vangistav vöö
laotab laialt end looduse üle,
kui puistaks määratu süle
und ja tardumist alla...

Nõnda mu luule
koorma all kummargil õhkas!
Sõna tardus siis suule,
uinus ja kadumist aimas...
Ja vaikis valu ja vaibus viha
ning kustus leegitsev iha.
Siis kadus mu püüe
ja rindu kinni jäi hüüe, —
mis enne seal tormina paisus,
see tardus nüüd unenäo kaisus...

Raske vaikus...

Aga, seal sähvatas pimedast pilvest alla
loogerdav välk kui tuline madu, —
järsk raksatus, mürin ja läbi öise valla
sahises raske, kuid elustav sadu.
Torm tõusis,
mõirgas kui metsikus valus ärgates
ja tormas läbi laane, puid murrutades...

Vesi tõusis,
vesi sõudis,
jõudis kindla paisu taha,

kuhu pandud palgid maha,
kivid kindlalt kiilutatud,
et saaks voolus takistatud.

Sinna siis pörkasid vood
tugeva tammi vastu
kui vahva võitlejate root,
kes sammu ei tagasi astu.

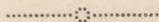
Ja vesi tõusis,
laine kerkis —
käis kõrvulukustav raksatus
läbi mässava' voogude,
tormi hoogude...
Kui ähvardaks tasuv hukatus.
Nüüd värises kindel tammi sein,
ta murdus kui hein,
ja rüsinat tormasid laksuvad veed,
kaasa kiskudes kive ja palke
kui udusulgi, kui kimbukest õlgede salka,
ja murdsid hõisates vabadusele teed!...

— — —

Rõhk on kadunud,
tõke on murdunud —
vaba mu tunnete tee, —
mis takistas, murtud on see! —
Kui võidupüha nüüd peavad mu meeled
ja jällegi kõlavad kullased keeled
mu südame kandli peal hellalt...

Langes needmise vanne,
ärkas rõhutud anne
ja uuesti helgib lootusetaevas,
mis õhkas öövaevas!

1910. a.

Äratushüüd.

Kõva kui terase kõlin,
kui mõõkade helin,
kostku see äratushüüd:
aeg on virguda,
aeg ju sirguda —
ülesse tõusta nüüd!

Raua see uni küll kestis,
kaduvus lõppu meil' vestis
sügavas surma süles...
Lahti nüüd mingi hauad,
lõhkegu kirstude lauad —
uinujad, tõuske üles!

Ida pool taevas ju koidab,
valguselainetes loidab —
naeratab kevade algus.
Elutung looduses tuksub,
võitlema elu eest kutsub —
juurduma peab nüüd julgus!

Mehi ja raudaseid käsi,
mis kaljusid murdes ei väsi,
on elava' elule tarvis.
Kui pole meil Eestis mehi,
kel' mehisus rinda ei ehi
ja kadund on noorus ja tervis,
siis tõuske Kalevid kaimud,
muistsed Eesti vaimud,
kui kevadel tormihoog.
Pühkige und ja udu,
roidunud mõtete kudu —
paisugu vaimustav vool...

Kõva kui terase kõlin,
kui välkuva mõõkade helin,
kostku see äratushüüd:
aeg on virguda,
aeg ju sirguda —
uinujad, ülesse nüüd!

1912. a.

Haua laul.

Nagu surmarahusse
vaikib mu rind...
Sügavasse hauasse
langeb elu ilusam hind —
nooruse armastus nagu otsatu meri,
millest lainetas mu rahutu veri...

Uinuge nüüd väsind tunded
magust puhkamise und,
kuni langend viimsed kütked,
jõudnud vaba koidutund,
millal uued soovid a'avad
hinges haljaid idusid;
tunded elustatud saavad,
maitstes uusi rõõmusid...

Seniks —
õhtu jõuab,
öö tund sõuab;
viimsed kiired,
ehaviired,
valgustavad värsket hauda,
kus ei ole risti leida!
Ainult öhtutuuled sosistades
ühte nime nimetavad...
Kalmu üle kahistades
langend lehed lendavad...

— — — — —
Kallist surnut matsin
külma mullasse,
viimse pilgu saatsin
alla hauasse,
kuhu igavesti
jääb see hingama,

kes mull' õnneõisi
pidi jagama,
kareda elu sees,
võitluste teel —
tõuseva' tormide ees,
lainete veel...

— — — — —

Külmalt üksi astun
nüüd ma edasi!
Ükstakõik, mis leian,
käies radasid
läbi kaljurahnude,
üle lain'te laidude,
sinna, kus tõuseva tormi eel
lehvivad võitluste lipud,
kus on meeste meel
kindel kui teras; kui mägede tipud
on kõrged neil soovid,
selginud sihid. —

— — — — —

Õhtuõhk nii pehme,
kuumust jahutab...
Metsa kohin kerge,
rinda rahustab...
Magus unevina
surub silmades, —
nagu raske tina
tundub liikmetes...
Tahaksin pääd panna
murumättale,
magusasti jääda
puhkeunele
ja siis ärgata kord,
või — ka mitte!

1909. a.

Töö laul.

Kirved kätte,
astke ette,
vennad, vabavõistlusele!
Võsad maha,
et võiks saha
künniks viia põldudele!
Suured rabad,
laiad luhad
muutke nurmeks, niitudeks!
Küll siis vaevad,
rasked päevad
saavad tööde võitudeks!

Vennad, püha Eesti pinda,
vanemate verehinda,
hoolsa tööga harige.
Meie kallist kodumulda,
nagu puhastatud kulda,
omaks varaks pärige.
Võtke tööga oma tagasi;
astke hariduse radasid.

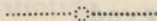
Murdke müürid, mis on ajajooksul
eduteele tehtud ülesse, —
kevad lõhub tõkked kangel voolul,
vesi tungib mere sülesse...
Ilma rahvastega astke edusammu,
siis ei raue kalevlaste rammu. —

Eesti põllumees su raudsed käed
võitvad ära vaenulised väed, —
rohke vili täidab sinu salve,
koju tood kord tõsist õnnepõlve...

Töö on Eesti võidu lipukiri,
töö on meie olemise põhi;
tööle truudust meie vanname,
kuni mulla põue kaome! —

Jõudu tööle,
Eesti põllumees!
Lõpp saab ööle —
tulevik on hiilgav ees...

1909. a.

Lapsepõlve mälestused...

Need lapsepõlve puhtad mälestused
on nagu kuldsed tähed taeva kõrguses...
Nad ilmuvad kui õndsad viirastused
mu mõttes vaikselt pühalikus õrnuses.

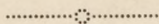
Veel nagu tunneks, kui mind emakene
käe kõrval murumaale juhatas, —
just nagu kõrvus kõlab tema häälekene,
mis elu vastu siis mind õpetas...

Ma tunnen ema kätt, mis silus pääd mul,
kui noorelt ju mind tormid tõukasid.
Oh armas, imearmas oli see küll —
kõik kurbused mu väik'ses rinnas vaikisid.

Ka kõiges puuduses ja tihti silmavees
mul siiski oli ilus, armas elada,
sest et siis emake käis juhatades ees
ja kõik mu mõte, meel see oli temaga...

Jah, lapsepõlve puhtad, kallid mälestused
on nagu kuldsed taevatähed kõrguses, —
mull' ilmuvad vast nii kui viirastused
ja täidavad siis südant õndsuses...

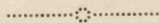
1914. a.

Ei saa!

Unistab mets ja unistab maa, —
kuid mina? — ei mina unista' saa!
Kõrges kõrvetab elutõe päike,
eemal on välkude helk ja äike,
peletab unistust kaugele —
higi nõrgub mu palgele...
Mina? ei mina nüüd unista' saa —
kibuvitsu täis põuane maa! —

1912. a.

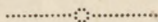
Räägi!

Ära räägi armastusest
mulle, murelapsele,
sellest õnnest, rõõmustusest,
mis saab osaks teistele.

Emaarm on hauapõhjas,
mullas magab isake —
nende arm mul oli ainus,
mis tõi rõõmu rinnale!

Räägi mulle tormilaulust,
tööst, mis teevad raudsed käed;
räägi murest, räägi valust,
kõik, mis elutões näed!

1912. a.

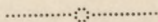
Torm — mees.

Torm mässas väljas ja südame sees
ja sellest vankus ja värises mees,
mees mehine, tugeva hingega,
kes palju on võidelnud eluga.

Ma vaatasin — kumb neist võitjaks jääb?
Kas mees nüüd nõrkeb ja hukka lä'eb?
Aeg ruttas. Mees seisis kui kalju kesk merd,
ehk ümber kees aina küll lainete keerd . . .

Torm — mees, nad mõlemad tugevad,
kui ükteisega rinnu koos võitlevad.
Ma nägin: mees tormi armastab,
sest võideldes jõudu ta kasvatab.

1915. a.

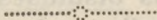
Aeg on . . .

Aeg on naerda, aeg on nutta,
aeg on õnnel hõisata,
Aeg on üksteist kaissu võtta,
suudelda ja armastada.

Aeg on elus tõde tunda,
kallist kulda koguda.
Aeg on õlal koormat kanda,
aeg on hauda kaduda!

Aeg on kevade, on suvi,
sume sügis, tali ka.
Igal ajal oma huvi,
mis käib kaasas meiega.

1915. a.

See paneb mõtlema.

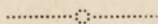
See paneb mõtlema, et meie elu
võib silmapilkselt ära kaduda —
meid vastu võtab haud, nii vaikne, vilu,
kus võime rahuunes uinuda . . .

See paneb mõtlema, et kõik peab jääma
meist maha, mis meil kallis elu sees . . .
Saab au ja kuulsus kurvalt kahvatuma,
kui seisame kord surmatunni ees . . .

See paneb mõtlema, et meie ihu
kui närtsind taim kord kantaks kalmusse,
ja aja jooksul on ta põrm ja pihu,
üks peotäis, mis kaob mullasse . . .

See paneb mõtlema, et kõik, mis elab,
see elab selleks, et kord kaduda,
kui õhkehüüd, mis otsatuses kõlab,
kui mälestus, mis ilma nimeta . . .

1917. a.

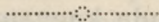
Otsides.

Üksi käisin. Kurb mu süda.
Mida tahtsin? Ei sa tea,
sina, kes sa nägid seda,
et mul norgu langes pea.

Mina? Mina tahtsin leida
inimest, üht inimest,
kes end vale alla ei heida,
kes on puhas südamest.

Ära küsi, miks ma tahtsin
leida seda inimest?
Ei sa aru saada suuda
iial nendest soovidest!

1915. a.

Elusügis.

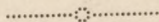
Märkamatul hallalumi
langeb meie juukstele.
Palgel närtsib suvejumi, —
päike vajub kaugele.

Elusügis nägematul
kurva tõena ligineb;
tuleb meile ootamatult,
veres sala sigineb...

Hallalumi tasa sajab —
palgel elutõe vaod...
Mälestus veel juttu ajab —
kauged noorusunenäod...

Hing siis elab unistustes,
lapsepõlve päevades,
kuna elu, naeratades,
tõttab hauda kaevates!

1917. a.

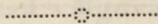
Mineviku mälestused.

Pikemate päevade peatused,
armsamate aegade aimused,
suveöö sumedad sonimised,
eha valgela ihkamised
ilmuvad hilja veel sügiseöödel,
kaugusest välkuvail valgusevöödel...

Kõrges lä'eb selgeks siis taevane telk —
hiilgab sealt mälestuste helk,
mis kui meelitav tähtedekuld
sütitab väsinud südames tuld.
Ja imelik õndsus siis rinnasse asub,
mis nähtud vaevu ja võitlusi tasub.

Siis paistab töö, mis eluteel tehtud,
siis vaetud vaev, mis võideldes nähtud,
ja head teod, kui pärlite read
ehivad hõbedaläikelist pead.
Siis tunnistab tõde: ei elu oln'd tühi,
vaid kõigel, mis tehtud, all väärtuslik põhi.

1917. a.

Õnnetuste aeg.

(Saksa okupatsiooni ajal.)

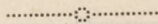
Pikk on õnnetuste aega,
pikk ja kibe kurnaja;
sooja südant külma käega
muljub, musta murega!

Siis on nädalad ja päevad
kurvad — aasta pikkused!
Rinnas pakitsevad vaevad,
silmad niisked, udused...

Südames on valutuli, —
leinalipud lehvivad!
Paastupalve, paastuõli
ohvrilambis põlevad...

Pikk on õnnetuste aega,
pikk kui pime igavik...
Saatus varjab raudse käega,
mida toob kord tulevik! —

1918. a.

Elusügise öötunnil.

Üksi istun... Öö on pime...

Akna taga vingub tuul...

Kuulan — elusügis sume

riisub lehti põõsal, puul...

Mõtlen: iluaeg — ta oli

üürike, üks silmapilk!

Elutõde karmilt tuli —

kustus silmis rõõmuhelk...

Kaugelt läbi pimeduse,

välgub hõõguv lootuskiir...

Kas kord uue iluduse

kutsub üles punav viir? —

Tõsiselt mu peale vaatab

läbi akna sügisöö...

Ja mu mõtteid, meeli täidab

nähtud vaev ja tehtud töö...

Nüüd? Oh, nüüd ma üksi pole—

avab mineviku ilm...

Vaates käidud teesid üle,

kaob pimedus ja külm.

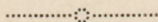
Mineviku kannatused

nagu tähed välguvad, —

raskel kaalul võitlemised

eluvõlga tasuvad...

1918. a.

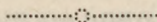
Mul on, kui tuleksin ...

Mul on, kui tuleksin sügavast orust,
ja väsinud valust ja vaevast,
kus matsin ma hauda rõõmu ja noorust
ja jätsin mu lootuste taevast.

Ju öökull huikab kesköö tundi —
hää! rändab kui eksija metsas...
Ma tunnen õhus üht salalist sundi,
mis lainetab minuga kaasas.

Nüüd sammun üksinda külmas udus,
mu rinnas on leinatunded.
Eel haigutab vastu pime kaugus
ja keerlevad tuulehood vinged...

1913. a.

Wies-Randli noodil #12.

Kuhu lä'en ?

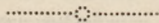
- 1.) Kuhu lä'en mina kurba lindu ?
Kuhu saan vaeseke puhkama ?
Laulud lahked on väsinud rindu
sügise halla ja külmaga !

- 2.) ~~Ohus on lükumas talve-uni,~~
~~jäätanud rahu ja üksikus...~~
~~Tormi ja tuisu tantsul ta tuli~~ *Tormi tantsul ta tantsis tuisu*
nagu suur metsik meeleetus...

- 3.) Kuhu ~~siis~~ ^{mina} ~~mina~~ lä'en, üksik lindu ?
Kuhu võin heita ma unele ?
~~Enam ei suuda ma tõusta londa~~ — *Wärsid olen, ei tõuse ma londa*
maha vist langen siin lunde !

jään siia ma

1913. a.

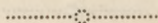
Kõrves!

Ma olen kui üksik rändaja kõrves,
kel kodu kuskil ei ole!
Mu ainsad sõbrad on tähed seal kõrges
ja kõrve lai tühjus nii kole...

Siin liiva sees mitmedki pleekinud kondid
mull' näitavad, mis mind kord ootab...
Kui tõusevad tormid ja tuiskude tondid —
mind kõrve liiv jäljetult matab...

Üks kõik! Eks kaduvus võtab mind hõlma,
ja vaikivad mu tunded ja valu...
Ei paista ka enam see pettepilt silma —
mu unistus — oāasi viir — salu...

1913. a.

Tuleviku lävel.

Kui läbi uduse kauguse
ees paistis mu tulevik,
siis hävitas kõik mu õndsuse
üks piinavaim tondilik . . .

Nüüd tumedad pilved tõusevad —
kaob lootuse kaugusemaa . . .
Õõ varjud kui haa seest kerkivad — —
mul raske, — ei hingata saa!

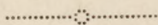
Ja kahjurõõmus, tondilik naer,
kui irvitus heliseb nüüd . . .
Kes sõuab merel? Nii raskelt käib aer —
ees paistab hall surmarüüd . . .

Mu tunded nüüd abi otsides
kui põgenev lindude parv,
nad lendavad ümber eksides — —
kas täis on mu aastate arv?

Ju kustumas püha tuluke
mu südame altari peal . . .
Ja üksik vilkunev täheke
öö kauguses langeb nüüd seal . . .

Kui oodates tuleva tunni ees,
mis õnnetust kuulutab,
ma istun pilkase pimedas sees —
hing hoigab, — rind valutab! —

1918. a.

Wiss-Randli'soodil #10.

Kes siis tuli?

1)

Kes siis tuli, kui ma olin
üksik musta mure käes?
Lootus tuli, teda tundsin
aimuses ja usuväes.

Tema tuli nagu neitsi,
palgel õnne naeratus, —
andis ennast minu seltsi —
kohe kadus kurvastus. ; ;

2)

Kätt mu öla peale pannes
ütles: „Lähme edasi!
Õnnetuses, nii ka õnnes,
käime seltsis sedasi“!

Nagu kevadine tundmus,
suur ja sügav südames,
liikus . . . ja ma polnud enam
üksik mure metsa sees . . .

1913. a.

.....

Wais Randli noodil #16.

Eluvõitluses.

1) Ma suudlen tormi, ma suudlen päikest,
ka kaisutan mustavat sügisööd!
Ma ihaldan vägevalt põravat äikest
ja armastan kirklikult välkude vööd.

Süis
~~Ma~~ tunnen, kuis tuli, kuum elutuli,
mu soonedes põleb ja tuikab ja keeb.
Mind huikab eluvõitlus nii vali,
ja raudne saatus mind võitmatuks teeb.

2) Siin seisán, ja rusikas kätel su vastu
ma tulén, mu saatús, ei karda ma sind.
Üht sammu ei taha ma tagasi astu,
täis võitluse jõudu paisub mu rind.
(võitlus)

Sind suudlen ma — torm, sind suudlen ma —
sind kaisutan sügavmust tormide öö! [päike;

~~Mu taevás mürístab vägevát äike~~ *Mu elutaevás äge on äike*
~~ja hiilgab kirkikult välkude vöö...~~

1917. a.

ja hiilgab kirkikult välkude vöö...

Sa olid ainukene!

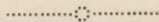
Sa olid ainukene
truu süda minule,
mu hella emakene —
ma kallis Sinule!

Sa olid ainukene,
kes tundis, mõistis mind!
Su arm nii imeline —
ei unusta ma Sind!

Sa olid ainukene!
Teist südant ma ei tea
kes Sinu vääriline,
täis armastust, nii hea.

Sa olid! — Nüüd ei ole
Sind enam! Vaikne surm
tõi magust rahu Sulle
ja mull' jäi — elu karm!

18. II. 1917.

III.

Suurreede.

Suurreede on minu hinges,
suur leinapäev südames...
Rist seisab Kolgatal kõrges,
öö pimeda pilvede sees.

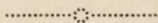
Seal risti löödud mu püüe,
mu nooruse igatsus — —
ju vaikinud valu hüüe,
ta viimane ahastus...

Tekk templis on kärisend lõhki —
silm kurba tõde seal näeb —
see mõistatus avar ja lahti,
kus elu teo raskusi vaeb...

All Kolgata orus mu tunded
täis kohkumist seisavad;
ja kaugelt mu töö ja püüded
kui eksijad vaatavad. —

Suurreede on praegu mu hinges,
suur surmapäev südames —
rist seisab Kolgatal kõrges
nüüd vere hiilguse sees!

1908. a.

Matused.

Matused on minu hinges —
ühte surnut maetaks' seal...
Hingekella lüüaks' põues —
õudselt kumab kaebav hää! —

Vaiksel valul kõik mu tunded
leinarongi saadavad;
nende vagad lauluhääled
tumedasti kostavad...

Puusärk lastaks' alla hauda —
matusliste hulk end seab.
Mõistus nagu õpetaja
haua päetsis kõnet peab...

Viimaks lõpvad laul ja palved,
kellahelid vaikivad:
tööle astvad külmad tunded,
haua kinni ajavad...

Ja ma vaatan ristikirja
vastu eha välkuvat:
„Noore-ea lootust siia
elutõed matsivad“. —

1906. a.

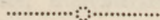
Tormine tundmus.

Üks tundmus kui tormine meri
mul asetseb südame sees...
Sest tugevalt tuikab mu veri,
kui lainekeerd kaljude ees,
kus tuiskab lainerind kõrgesse üles,
siis langeb ja vahutab voogude süles.

See tormine tundmus, ta paisub
kui keskööl marude laul, —
alt sügavast ülesse kutsub
hulk vaimusid nõidlikul aul...
Siis vägevaks leegiks saab kirgline idu
ja algab tormitsev ihade pidu...

Kuid laine tuiskab ja möllab,
ränk maruhoog rullib merd,
mets rannal ja kaljusein kohab
ja ähvardab lainete keerd...
Nüüd selles üks uinuja pea üles tõstab —
kui võitlusehüüe öötormi seest kostab!...

1908. a.

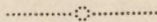
Nurgakivi.

Usinasti kõik mu tunded
täna töötavad —
raudarasket nurgakivi
üles seavad,
mille peale kõrge koda
peab kerkima, —
kaljukindla' müüridega,
uhke mööbliga...

Oma jõud on juhatajaks,
töötab kõige ees, —
tema tahab selles kojas
olla peremees.
Mõistus seisab veidi eemal,
vaatab, manitseb:
„Nii ja nii on tarvis teha,
muidu pudeneb!“ —

Nõnda kivi kivi peale,
kindlalt liidetaks';
ühendatud nõul ja võimul
raskus võidetaks'...

1907. a

Suusamees.

1) Ei tunne tuska suusamees,
tal takistust ei ole ees,
vaid vabalt lendab nii kui lind
ja ikka rõõmus on ta rind!

Lai lumeväli ääretu,
kus külma käes kõik hääletu.
Seal hiilgel pärlid, välgub kuld —
kõik kohad on täis teemanttuld.

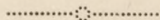
2) Ja selles ilus, hiilguses
on libisemas suusamees.
Kõik peegeldub ta südames,
mis välgub vastu ümbruses.

Nii edasi lä'eb suusamees,
tal takistust ei ole ees —
lä'eb läbi metsa, üle mäe,
ei vabal teel ta lõppu näe...

3) Ja tuleb koju suusamees,
siis kõik, mis nägi ümbruses,
on heljumas ta rinna sees
nii imelises hiilguses. —

Ja kui talv loodust vangistab
ning lume rohkus takistab,
siis lendab lustil suusamees,
tal tõket kuskil pole ees.

1917. a.

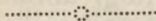
Mälestus.

Üks puhas kuju mu meelde
jäi sügavalt järele . . .
Üks kuju, nii õrn, nii ilus,
tõi õnne mu hingele . . .

See hõljus kui lillelehk õhus,
kui unistus kuuvalgel ööl . .
Mu südame haavasid sidus
nii pehmelt kui unenäo vöö . . .

Nüüd õnnis tunne mu põues
kui taevas vees peegeldub . . .
ja üle see puhtuse, ilu —
õrn mälestus lehvitab . . .

1912. a.

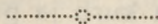
Üks igatsus!

Siit tahaksin kaugele minna,
kus koit annab taevale suud . . .
Ma sirutaks' tiivad, lä'eks sinna,
ei ihkaks siis midagi muud.

Mu soovid kui heledad jooned
seal taeva all liuglevad,
kui puhtad allika sooned,
mis mägedelt langevad.

Seal hommiku koidukullas
hing hõljuks kui unistus . . .
ja ihu puhkaks maamullas —
üks kustunud väsimus . . .

1913. a.

Unenägu.

Üks unenägu see oli,
üks virvendav viirastus,
mis sala mu ligi tuli
kui taevane pühadus . . .

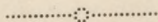
Ma tundsin, et süda paisus,
ja tundsin, et tuksus mu rind —
just nagu unenäo kaisus
üks tundmus meelitas mind.

Ma märkasin kevadepidu,
suurt hõiskamist looduses . . .
Ja aimasin imelist idu,
mis tärkas mu südame sees . . .

Kuid korraga kadus see uni,
see vaimustav viirastus.
Mu õnn? — ta kadunud oli . . .
see magusam mälestus.

Nüüd süda on kurb ja põues
suur rahutus lainetab,
sest seda, mis nägin ma unes,
hing ilmsi veel ihaldab! —

1913. a.

Ei sa tea!

Mina tahan — — mis ma tahan?
Ei sa seda tea!
Ja kui sina seda ei mõista —
vast see ongi hea?

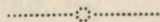
Sest kui minu püüded, mõtted
sulle ilmuksid,
astuksid kord sinu ette —
sina kohkuksid!

Sina ütleksid, et vaimud
unund haudadest,
vabanend on hiiglakujud
kirstulaudadest . . .

Mina tahan — — mis ma tahan?
et sa seda ei tea,
selle tõttu oled mulle
sõber ülihea. —

Minu hiiglased mu põues,
surnukirstudes,
on ju rahutumas unes —
päikest oodates!..

1914. a.

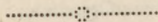
Tõde elu seest.

Mina — mis ma ütlesin,
ära seda usu!
Aga mida mõtlesin —
seda võiksid usku'.
Kuid, et sina seda ei tea,
see on ütleмата hea!

Ei see mulle rõõmu tee,
kui mu sõbraks saaksid;
selle juures kindel see —
vaenlaseks mul jääksid.
Sõber koorib naabrimeest —
see on tõde elu seest.

Aus ja vahva vastane
vähem ta mind vaevab,
kui üks armas sõbrake,
kes mul hauda kaevab. —
Et mu mõtteid sa ei tea,
meile mõlemail' see hea.

1914. a.

Luine vana.

Luine vana, vikat õlal,
astub sala hiilides...
Kaarna kari raipe kallal
pidutujul kisades...

Hallid varjud läbi küla
udu kombel kiiguvad.
Venivad sealt üle valla —
linna poole liiguvad...

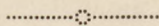
Kahvatuvad roosad palged,
eluhüüe väriseb...
Käed on nõrgad, huuled valged —
viimne õhke heliseb! —

Tarretuse õudne udu
kujub surmalinasid...
Oh, mu kodu! oh, mu sugu!
oh! — kui palju haudasid! —

Terashallid leinapilved
toovad külma üle maa...
Puhuvad nüüd tuuled vinged — —
ah! ma hingata ei saa! —

Luine vana keerutades
vikatiga vihistab, —
üle haude kihutades
kurja naeru kihistab...

1917. a.

Võõras rääkija.

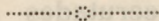
Ta räägib — jah, temagi mõtleb,
kuid, võõras on mulle ta keel.
Vist ilusaid sõnu ta ütleb —
ei siiski neid mõista mu meel.

Ta kõnes on mõistuse säde,
on mõte, mis võrdlusi teeb, —
kuid mulle jääb võõraks see tõde,
mis välja ta sõnadest keeb...

Ta silmadest välgub kui tuli,
pilk sütitab salaja mind.
Üks taevane tundmus see oli
ja selles paisub ta rind...

Ta räägib ja — imelik asi! —
mul tundub, kui mõistaks' nüüd ma.
See tundmustekõne on tõsi,
on sõnata selge mull' ka.

1917. a.

Saladused.

1) Kust ma sain need igatsused?
Kuis need soovid ärkasid?
Hinge pühad saladused —
Kunas, meel, neid märkasid?

Vist nad ööde pimeduses
rinnas a'asid idusid?
Kõik mu tunded unistuses
:: salasõlmi sidusid. ::

2) Märkasin, et hele tuli
põles hinge altaril.
Miski võõras tulnud oli,
lehvis templi võlvidel...

Sest nüüd soovid, igatsused
leegitsevad rinna sees.

Kauged, pühad saladused —

:: juba ilmuvad mu ees... ::

1918. a.

Ära küsi!

Sa ära küsi, mis põues
mul sügavalt lainetab,
mis lauliku aimuses, hinges
end salaja ilmutab.

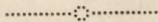
Sa ära küsi, mispärast
mu pale on tõsine, kurb,
kuid varsti jälle mu silmist
lööb lõkkele tuline kirg.

Sa ära küsi, kui kuuled,
et hõiskab mu kandle viis —
mispärast aga mu huuled
end kramplikult suruvad siis!

Sa ära küsi, kuis jõuan
ma pisarais naeratada,
kuis laimulainetes suudan
ma seista nii rahuga?

Jah, ära küsi! — Sa seda
ei iialgi mõista või,
mis jõudusid lauliku süda
kuld elupeekri seest jõi!

1904. a.

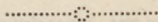
Seal kaugel . . .

Kas seal kaugel metsa taga
peitub õnnis igatsus —
igatsus nii süütu, vaga —
suve ööde unistus?!

Kas seal kaugel, vaatepiiril
hingab puhas armastus,
naeratades koidukiirel,
nagu taeva õnnistus?!

Jah, seal kaugel, seal neil kodu,
kuhu ükski ligi ei saa!
Nagu unes läbi udu
paistab õnnistatud maa . . .

1912. a

Viimne sõit.

Tormi tõukel möllab meri,
lain'tel laeva pillutab, —
aga tuul on sõiduks peri,
hullul kiirul kihutab
laeva koduranna poole,
kuhu veereb lain'te voole.

Nagu hiigelluige tiivad
valged purjed paisuvad;
kiirel käigul laeva viivad —
vahutükid keerlevad.
Tüüri taga sõidurada
kihab, keeb kui põrgupada.

Meremeeste kanged käed
tormi vastu võitlevad,
aga — hukatusemäed
sügavusest tõusevad —
raksub, paugub laevakere...
julge siiski meeste pere.

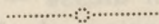
Tüüril, nagu raudne kuju,
seisab kindel meremees —
hirmu ei too tormi tuju,
südidus on südames:
juhib laeva julge käega,
võitleb väsimatu väega.

Juba paistab kodukallas
tormi musta pilve all . . .
Aga, kalju vetevallas
peitub ranna lähedal,
salalikult varitsedes,
oma saaki ahnitsedes.

Kui ju meestel kindel lootus
koduranda pääseda,
lõpeb järsku magus ootus
hirmsa ehmatusega:
kalju lõhub uhke laeva,
neelab meeste võiduvaeva. —

Väsimatult möllab meri,
kalju kohal keerleb vaht, —
matab julgeid meremehi . . .
Lauakilde täis on laht.
Ainult lained võivad kanda
surnukehad koduranda!

1909. a.

Kojuigatsus!

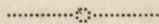
Kaugel on mu kallis kodu,
ilmataga isamaa, —
tema suveööde ilu
ei vist enam näha saa!

Selgesti küll paistab päike
idamaadel iluga,
aga minu kurba hinge
ei ta suuda rõõmusta'.

Mustad murepilved tõusvad
vaatepiiril ülesse —
õndsad igatsused sõudvad
igaviku öödesse . . .

Nagu põuavälgu valgus
kaugusest veel kumendab,
mille kiirtes viimne lootus
silmapilguks seisatab! —

(Mandžuurias, 1904. a.)

Leinanõmm.

(Saksa okupatsiooni ajal.)

Närtsinud, kuiv on nõmmemaa,
kõrbenud kuiv.

Ei siin elu targata saa — —
põudne on päev!

Kaobki kanarbik nõmme peal,
tuiskab veel liiv...

Vaikuses uppumas eluhääl —
viimne on viiv...

Puhub kõrvetav lõunatuul —
jänus on maa...

Laulud vaikinud lauliku suul —
hüüda ei saa! —

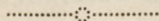
Tõsiselt nõmmel siin seisavad
üksikud puud.

Palava liiva peal luituvad
kooljate luud...

Pilvita taevas tuim, tardunud —
surmast näeb und...

Leinanõmmeks maa kõrbenud — —
raske on tund! —

1918. a.

Raskel ajal.

(Saksa okupatsiooni ajal.)

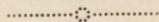
Mu mõtted kui rahutud linnud,
nad lendavad taevasel teel...
All paistavad tuhanded kalmud
ja juurde neid kaevetaks veel.

Näen leina, nuttu ja valu —
kuum ahastus kõrvetab verd...
Surm läbi käib linna ja talu...
Näen hukatust, häda kui merd! —

Kalk surve end sirutab välja —
must, hirvitav, verine tont!
Sööb paljaks me lootusmaa halja —
Ööl hulub kui näljane hunt! —

Kus abi? Ei leida, ei näha!
Külm udu me põllule vaob...
ja udu sees mägede taha
mu lootus, mu igatsus kaob!...

1918. a.

Töötatud maa.

Mu haud on üks rahutempel.
Nutt, kaebus on keelatud seal.
Kõik vaikne... kalm ehtinud õitel,
kui ohvrid, mis altari peal...

Mu elu? See oli suur võitlus!
Torm tõukas ja ümbritses mind —
üks alalõpmata heitlus,
nii kaua kui tardus mu rind...

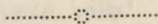
Sest haud on mu rahutempel,
mu palava võitluse lõpp;
on palgaks mu püüetel', töödel' —
üks kalmutäis maakese lapp!

Nii kallilt ta ostetud mulle,
nii lõpmatu kõrge see hind, —
sest jätke see rahupaik mulle
ja ärge siin segage mind! —

Mu põline kodu, mu tempel
on emak'se mullamaa sees...
Ja kalmu peal koidiku ehtel
kõik lilled on pärlitevees...

Sest, rändaja, pole sul luba
mu rahu-und segada —
see koht on puutmatu, püha,
on võitleja töötatud maa! —

1918. a.

Kui hea oleks!

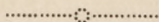
Kui hea oleks jääda magama,
igavesti uinuma!
Ei tahaks enam ärgata,
seda ilma märgata,
mis on toonud tuhat valu,
mürgitanud minu elu...

Jah! hea oleks jääda — — —
Tahaks rahu saada!
Mis kui sügav taevasina,
pehme nagu surmalina,
uputaks mu valutunded,
mässiks kinni mõtted selged,
nii et miskit ei suudaks ma mõtelda,
sõnades välja ütelda,
mida on elu mulle kingituseks toonud —
igatsetud õnned kõik õnnetused loonud...

Tahaks! jah, tahaks kaduda,
kui eilse-päeva valu mälestus...
Hing ihkab kuhugi vajuda,
kus lehvib suur, sügav unustus...
Seal hääletu vaikus
mind ümbritseks
ning õhtune valgus
teeks uniseks...

Kui hea oleks jääda uinuma,
väsinult heita nüüd magama!
Näe, õhtu-varjud ju venivad —
mind sügava unele kutsuvad! —

12. II. 1916.

IV.

Vari.

Raskelt, pikkamisi heidab
tume vari üle maa;
korraaks nagu päikest peidab
leinalise looriga . . .

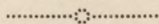
Vainul vaikne valuvärin
liigub läbi loodusest . . .
Hingekella kaebav helin
kõrvu kostab kaugusest.

Tungib läbi musta varju,
hõljub üle metsade,
kerkib üle kõrge kalju,
üle laia merevee . . .

Vaatlen — vari võimsalt suurdub,
lehvib nagu leinarüüd . . .
Rahva rinda mure muljub —
üle maa käib tume hüüd! —

Ei see vari lihtsalt kao,
õnnetus ta kannul käib;
ei ta üksi hauda vao —
palju elu kaasa viib!

1904. a.

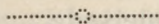
Neiule!

Kellele pead ennast andma?
Kelle sülle südant kandma?
Kelle oma olema?

Sellele, kes kindel meesi,
iseseisvalt rändab teesid,
rajab laande radasid.

See teeb neiu rõõmsaks naiseks,
kihlab kalliks kaasakeseks —
sellega saad õnneliseks!

1911. a.

Armastuse õied.

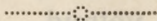
Armastuse hellad õied
kuumas rinnas õitsevad.
Siidipehmelt õrnad eied
puhast südant seovad.

Ainult rikkumata hinges
sigib õnne igatsus —
kevadises õie-ehtes
ilmub elu magusus.

Taevatuli põleb silmas,
koiduroosid palgedel . . .
Kalli kaisutuste hõlmas
armujook on huuledel. —

Armastuse hellad õied
ainult ükskord õitsevad,
aga nagu raudsed köied
surmani meid seovad!

1918. a.

Võõrad — omad.

Sind vargsi vaatan — Su silmades
on leegitsev, sülitav säde . . .
Neis sügavais sinivoogudes
mull' ilmub üks tundmatu tõde . . .

Su palgerooside naeratus
on virvendus päikesekullas;
õrn igatsev, magusam meelitus —
hüüd muinasjuttude vallas . . .

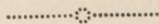
Kes kutsub? Ei tea! — Vist südame hää
nii tuksub, kui kõneleks põues?
Üks sosistab, sosistab hellasti seal —
kui roosilõhn kevadel õues . . .

Kust tuli see? — Näen, Sa silmitsed mind —
õrn küsimus ilmub Su pilgus:
„Sa võõras, — mul siiski, kui tunneksin Sind!
Miks vargsi mind vaatad? Kus julgus?“

„Ma olen võõras!“ nii vastab mu pilk,
„mind juhus Su teele on toonud.
Kuid mullegi tuttav Su silmade helk —
see kevadet rinda mull' toonud . . .“

Sa ligined mulle ja hellasti
on käsi kätt vastu võtnud.
Üks tundmus seob magusalt, õrnasti — —
vist süda on südame leidnud!?

1918. a.

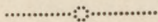

Elu magusus.

Magus on neidu armastada,
ilust inglimest suudelda!
Kes tohib kudrukest kurvastada,
kui ihkab ta peiukest kallistada?
Säravad silmad ja õhetab pale,
huuledel jänunev õiekuu kaste;
rind täis igatsust, lootust, meel hale,
süda lööb armule tugevasti.

Nõnda üks valminud neiuke vaatab
mehele mehisel' silmasse;
magusat ihaldust südames süütab,
meelitab õnnede hõlmasse...
Sest magus on neidu kallistada,
ilust inglimest suudelda.
Kes tohib temakest kurvastada,
kui süda noor ihaldab armastada?!

1914. a.

Üks vari.

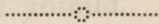
Mu naabri aknal on kardinad
ja kardina vahel õrn neiu.
Ta õmbleb... ja sõrmed nii nobedad...
Ma mõtlen: kes on küll ta peiu? —

Nii valge ja puhas kui riie ta käes —
ma usun — on tema süda...
Mis mõtleb ta nõnda meeldivalt, tões?
Ei suuda ma seleta' seda. —

Ta tõstab pääd. Pilk sätendab tuld,
täis nooruse armastust, iha.
Ma tunnen, see puhas hingekuld
meest õnnelikuks võib teha...

Seal kardin liigub ja neiu kaob
kui vari, mis unenäos kaugeb...
Mu süda nii ime-rahutult taob...
Ma mõtlen: õnn? — ruttu ta raugeb!

1915. a.

Ma armastan!

See on tõsi — ma armastan teda,
kas usute seda või ei usu?
Häbi küll nii lausa on ütelda seda —
ma ihaldan anda tal musu!

Noh, ütelge mis tahate, kuid asi on tõsi,
ma kauem end varjata ei suuda,
sest tema armastus on mõnus kui mesi —
eks näe, — kuis ta mu meelt ei muuda!

Jah, nõnda! — Mu asi on pagana paha,
mu südamega pole enam nalja:
ma armastan talupoja — haput kalja,
mis vee kisub silmist välja!

1914. a.

Kuulus Mari.

Kord elas üks kuulus Mari,
kes naabreid küll erutas.
Tal ikka punetas hari —
lori-juttusid kõõrutas.

Kõik asjad ja ilmavärgid
ta teadis kui aabitsast.
Missugused naistel on särgid,
ju tundis ta undrukust.

Mis maal või linnas sündis,
mis naabrieit kuulutas,
see teda erutas, sundis,
et hoolsalt kõik tuulutas.

Ta teadis ka neidude vead
ja poissmeeste elulood.
Missugused lambad ja sead —
ah! — ta tundis kõik rabad ja sood!

Ja kosilastest? — Oh taevas!
Mis nendest ei teadnud kõik ta! —
See teda kangesti vaevas,
keda Jass võtab kosida?

Tal omal ju tütar ka oli,
nii väike ja tige kui kass.
Siis algas pagana nali,
kui neile tuli Tõistre Jass.

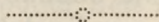
Noh, tütar? — siis oli nii vaga
ja armas, kui sulanud või!
Kuid ema, see sundis taga,
nii et poiss end haigeks seal sõi.

Siis viimaks — oh pimedada häda!
läks koledaks kurjaks see kass,
sest Liisa sai üheksasada
ja sinna läks kosja nüüd Jass.

Nüüd Mari tuld turtsus ja tõrvas,
ta ähkis kui vihane härg,
nii kaua kui ära ta kärvas
ja kokku kuivas kui kärg...

Ta tütar jäi vanaks kui kõbi —
pikk nina ja ripendav lõug.
Ja tuli kord kõhutõbi —
siis otsas oli see tõug!

1917. a.

Tõistre Tõnis.

Tõistre Tõnis, uhke mees,
sõidab, kallis hobu ees.

Saan on uus ja väikene,
läigib nagu päikene.

Tõnis ohje nihutab,
külast läbi kihutab,
nii et lumi aina keeb,
sõidumehel nalja teeb.

Neiukesed vahivad,
südamed neil põksuvad —
vast ehk Tõnis, uhke mees,
peatub nende ukse ees?

Neiud, ärge vaadake,
Tõnist kosja oodake —
saani ees see linalakk
võlgu on veel uhke täkk.

Saan, mis lakil vaabatud,
maalri käest on laenatud.
Kasukas ja nahkne müts —
andis võlgu kaupmees Jüts.

Talumajad ripakil,
oru kaldal upakil.
Nabrad nurmel vahivad,
varesed seal jahivad. —

Tõistre Tõnis, uhke mees,
laisk on suure talu sees.
Otsib endal' rikast naist,
aga ei leia teda va'est!

1917. a.

Armastus.

Üks rääkis, et armastus olla
õrn kevadelilleke;
kui taevaõnnistus tulla
ta alla maailmasse.

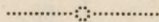
Ja teine, et armastus olla
kui metsik tormihoog,
mis pääsenud jõuliselt valla —
siis kõrgelt lööb rahulik voog.

Ja kolmas, et armastus olla
kui vagane ohvritall,
kes ennast ära anda —
ka rõõmus on risti all.

Ja tuhandet moodi nad rääk'sid,
kuid tundsid kõik huvitust;
nad sõimasid, kiitsid ja laitsid
ja — ihkasid armastust!

Kuid armastus nendega mängib,
kui looduse loomisetung;
ja kui ta ehk ükskord vaikib,
siis — surnud ilm sulle — head und!

1912. a.

Mis sa räägid!

Sina ütled, et ma üksik,
vaene terve valla sees.

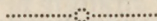
Mina vastan: pole tõsi —
ma ei ole üksik mees.

Mul on mõtteid — oh kui palju!
ei kõik jõua nimeta';
nad on seltsilisteks mulle —
truud ja sõbrad otsata.

Salved täis mul hingedulda,
vaimuvara külluses . . .

Kas veel üksik, vaene olen?
Mis sa räägid, rumal mees!

1914. a.

SISU.

Lhk.		Lhk.	
I.		II.	
Õhtul metsas	5	See oli poisikene!	49
Sügisaimus	7	Tasane igatsus	51
Lehestikus	9	Sest isamaa ja koduke . .	52
Rannas	10	Tormi eel	53
Sügislaul	12	Läbi tormide	55
Metsas	14	Vanne	56
Õhtul mägestikus	15	Kas?	58
Kevadõhtul	16	Vaade sinava' kaugusesse	60
Hommikul	17	Torm kutsub	61
Sügis	18	Kütkestest ärkamine . .	65
Nõmmelill	19	Äratushüüd	67
Tähele	20	Haulaul	69
Õhtu rahu	21	Töölaul	71
Viimsed tervitused . . .	22	Lapsepõlve mälestused .	73
Sest veel	23	Ei saa!	74
Pilvetombukene	24	Räägi!	75
Vaikse ookeani kaldal .	25	Torm — mees	76
Kevadel	26	Aeg on	77
Metsa vilus	27	See paneb mõtlema . . .	78
Saju ajal	28	Otsides	79
Suveöö unistus	30	Elusügis	80
Ehatäht	32	Mineviku mälestused . .	81
Mets unistab	33	Õnnetuste aeg	82
Võitlus ja võit	34	Elusügise õõnnil	83
Õhtul järve kaldal . . .	35	Mul on kui tuleksin . .	84
Purjepaadi laul	36	Kuhu lä'en?	85
Eelaimus	37	Kõrves	86
Meri mässab	38	Tuleviku lävel	87
Looduse hõlma	39	Kes siis tuli?	88
Kevadõhtu eel	40	Eluvõitluses	89
Päike	41	Sa olid ainukene	90
Õö	43	III.	
Mereõhku	44	Suurreede	91
Pühas templis	45	Matused	92
Sügistorm	46	Tormine tundmus	93
Valged lained	47	Nurgakivi	94
Õine sügistorm	48	Suusamees	95

	Lhk.
Mälestus	96
Üks igatsus	97
Unenägu	98
Ei sa tea	99
Tõde elu seest	100
Luine vana	101
Võõras rääkija	102
Saladused	103
Ära küsi!	104
Seal kaugel	105
Viimne sõit	106
Kojuigatsus	108
Leinanõmm	109
Raskel ajal	110

	Lhk.
Töötatud maa	111
Kui hea oleks	112
IV.	
Vari	113
Neiule	114
Armastuse öied	115
Võõrad — omad	116
Elu magusus	117
Üks vari	118
Ma armastan	119
Kuulus Mari	120
Tõistre Tõnis	122
Armastus	123
Mis sa räägid!	124

Ilmusid trükist

Anton Suurkask'i kirjutatud

uued raamatud:

1) **Mälestuspärg unustamata poja kal-
mule.**

Pühendatud stud. theol. Heino Suurkask'i mälestu-
seks. Hind 1 kroon.

2) **Uued Vaimulikud laulud.**

435 uut, algupäralist ja ajakohast kirikulaulu tuntud
viisidega. Hind 3 krooni.

3) **Rändaja laulud.**

Luuletised. Hind 2 krooni 50 senti.

4) **Elu unistused — elu tõed.**

Luuletised. Hind 2 krooni 50 senti.

5) **Raamat leinajaile.**

Tröösti-, lootuse- ja julgustusevested kõigile neile,
kes surma läbi kalli kaotanud.

See raamat ei tohiks puududa ühelgi, kelle pere-
konnas surm külas käinud. Tarvilik noorele ja va-
nale. Hind 1 kroon 50 senti.

Kes hinna ära saadab, neile saadetakse raamatud (saate-
kuludeta) postiga koju kätte.

Tellimise aadress:

Kirjastus A. Suurkask, Viljandis,

Uueveski tee 16, oma majas.

Hind 2 krooni 50 senti.

Ru. 10 —